

Bölüm 2: Oyunlar ve Temsiller

Algoritmik Oyun Kuramı

Temel kavramlar

Normal ve genişletilmiş form

Sınıflandırma

Mahkûmun ikilemi

Klasik 2×2 oyunlar

2/3 ortalaması oyunu

Kombinatorial oyunlar ve minimaks

Geriye doğru çıkarım

Mekanizma tasarımına bakış

Sercan KÜLCÜ · Giresun Üniversitesi · Bilgisayar Mühendisliği

Oyunla Başlangıç: 2/3 Ortalaması Oyunu

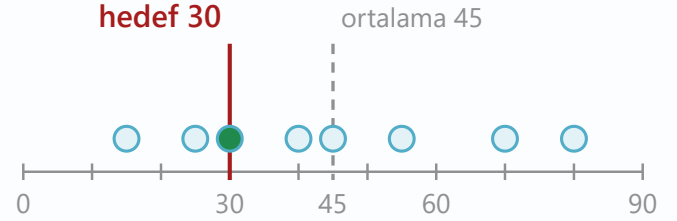
Oyunun kuralı

Herkes 0 ile 90 arasında gizlice bir sayı (tam ya da ondalıklı) yazar; tüm tahminlerin ortalamasının 2/3'üne en yakın tahmin kazanır (eşitlikte ödül paylaşılır).

Merak sorusu

- Sizce bu sınıfta ortalamanın 2/3'ü kaç çıkar?
- Herkes sizin kadar dikkatli düşünürse hangi sayı kazanır?

0–90 arası tahminler (yeşil: kazanan)

Örnek: 8 oyuncu, toplam 360 → ortalama 45
hedef $\frac{2}{3} \times 45 = 30$

[2/3 Ortalaması Oyunu →](#)

Öğrenme Çıktıları

Kavramlar

Oyuncu, strateji, kazanç, bilgi, rasyonellik ve ortak bilgiyi bir örnek üzerinde tanımlamak.

Temsil ve sınıflandırma

Normal form (matris) ve genişletilmiş form (ağaç); oyunları zamanlama, anlaşma, toplam kazanç, simetri, bilgi ve ufuk boyutlarında ayırt etmek.

Denge ve verimlilik

Nash dengesini sezgisel olarak açıklamak; Mahkûmun İkilemi'nde ihanetin baskın olduğunu ve dengenin Pareto optimal olmadığını göstermek.

Klasik oyunlar

Altı klasik 2x2 oyunun saf dengelerini en iyi tepkilerle bulmak; çatışma ve koordinasyon yapısını yorumlamak.

Algoritmalar

Seviye-k akıl yürütmeyi açıklamak; minimaks ve Nim'in XOR stratejisiyle küçük oyunları elle ve kodla çözmek.

Sıralı oyunlar

Geriye doğru çıkarımla alt oyun mükemmel dengeyi bulmak; inandırıcı olmayan tehdidi ve sonlu ile sonsuz ufuk farkını yorumlamak.

Oyun Kuramı (Game Theory) Nedir?

- Karar vericilerin **stratejik etkileşim** içinde olduğu durumları inceleyen matematiksel bir araçtır: benim en iyi kararım, senin ne yapacağına bağlıdır.
- Karar vericilere **oyuncu** (ajan) denir; nasıl davrandıklarını ve sonucun nasıl şekillendiğini açıklamaya çalışır.
- Oyuncuların **rasyonel** ve kendi çıkarlarına odaklı hareket ettiği varsayılır.
- Ekonomi, siyaset, biyoloji, psikoloji ve bilgisayar biliminde yaygın kullanılır.

Ekonomi

Şirketlerin fiyat rekabeti, açık artırmalar, pazarlık.

Bilgisayar ağları

Her paketin/sürücünün kendi yolunu seçtiği bencil yönlendirme.

Yapay zekâ

Çoklu ajan sistemleri, oyun oynayan programlar, öğrenen ajanlar.

Algoritmik oyun kuramı iki soru ekler: Dengeyi *hesaplamak* ne kadar zor? Bencil ajanlar arasında iyi sonuç veren *kuralları* (algoritma, protokol, açık artırma) nasıl tasarlarız?

Kısa Tarihçe: Oyun Kuramından Algoritmik Oyun Kuramına

Yıl	Gelişme
1913	Zermelo: satranç gibi sonlu, mükemmel bilgili oyunlarda bir taraf kazanmayı ya da iki taraf beraberliği garanti eder.
1928	von Neumann: iki kişilik sıfır toplamli oyunlar için minimaks teoremi.
1944	von Neumann ve Morgenstern, <i>Theory of Games and Economic Behavior</i> : oyun kuramı ayrı bir alan olur.
1950	Nash: her sonlu oyunda karışık stratejilerde bir denge vardır. Aynı yıl RAND'daki Flood–Dresher deneyi; Tucker Mahkûmun İkilemi hikâyesini anlatır.
1961	Vickrey: ikinci fiyat açık artırmasında dürüst teklif baskındır.
1994	Nash, Harsanyi ve Selten'e Nobel ekonomi ödülü.
1999	Koutsoupas–Papadimitriou (en kötü denge, Anarşinin Bedeli) ve Nisan–Ronen (algoritmik mekanizma tasarımı): algoritmik oyun kuramı doğar.
2006	Nash dengesi bulmak PPAD-tam (Daskalakis–Goldberg–Papadimitriou; iki oyuncu: Chen–Deng).
2012, 2020	Nobel: Roth ve Shapley (kararlı eşleştirme, piyasa tasarımı); Milgrom ve Wilson (açık artırma tasarımı).

Bir Oyunun Bileşenleri

Oyuncular

Karar alan kişi veya kurumlar.

$$N = \{1, \dots, n\}$$

Eylemler / Stratejiler

Her oyuncunun seçebileceği eylemler kümesi.

$$S_i = \{\text{Taş, Kağıt, Makas}\}$$

Kazanç (payoff)

Her sonucun oyuncu için değeri; *herkesin* seçimine bağlıdır.

$$u_i(s_1, \dots, s_n)$$

Bilgi

Kim neyi, ne zaman biliyor?
Rakibin hamlesini görüyor musun?

satranç $\neq$ poker

Kurallar ve sıra

Eşzamanlı mı, sırayla mı?
Kazançları eylemlere bağlayan kurallar.

normal / genişletilmiş form

Sonuç

Tüm oyuncuların seçimlerinin bir araya gelmesiyle oluşur.

$$s = (s_1, \dots, s_n)$$

Oyun: oyuncuların etkileşime girdiği, her birinin seçiminin herkesin kazancını etkilediği durum.

Oyuncular ve Rasyonellik

- **Rasyonel:** Her oyuncu, inançlarına göre kendi beklenen faydasını maksimize eden seçimi yapar.
- **Kendi çıkarı:** Oyuncu kendi fayda fonksiyonunu izler; başkalarının kazancı ancak kendi faydasına girerse önemlidir.
- **Ortak bilgi** (common knowledge): Herkes rasyonel, herkes bunu biliyor, herkes herkesin bildiğini biliyor, ...

2/3 oyununda her bilgi düzeyi bir aralığı eler

Düzy 1: herkes rasyonel

kimse 60'tan büyük yazmaz

Düzy 2: herkes bunu bilir

kimse 40'tan büyük yazmaz

Düzy 3: bunu bildiğini de bilir

26,7'nin üstü de elenir

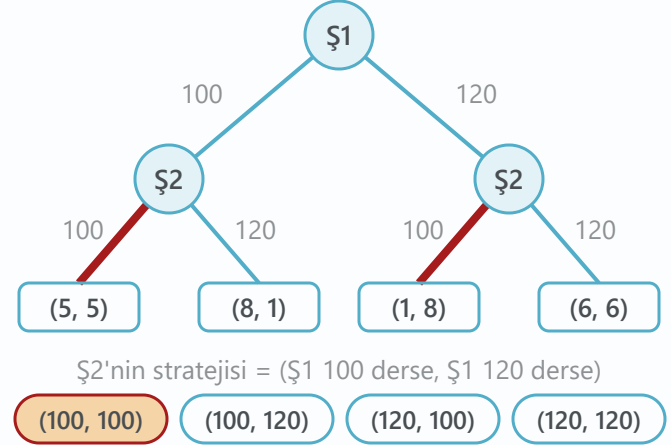
Ortak bilgi: ... sonsuza dek

yalnızca 0 kalır

Rasyonel $\neq$ bencil: fayda fonksiyonu adalet, özgecılık ya da itibar kaygılarını da içerebilir. Sonuç, hiçbir oyuncunun tek başına kontrol edemediğı bir **etkileşimin** ürünüdür.

Eylem ve Strateji

- **Strateji:** Oyuncunun seçtiği eylem planı. Sıralı oyunlarda, *her* olası durumda ne yapacağını söyleyen *tam plandır*.
- Sağda Ş2, Ş1'in fiyatını görüp yanıt veriyor: 2 karar düğümü $\times$ 2 eylem = **4 strateji**, oysa yalnız 2 eylem var.
- Strateji, diğerlerinin davranışına ilişkin **beklentilere** dayanır.

Saf strateji (pure)

Tek bir planı kesin olarak seçmek.

“her zaman Taş”

Karışık strateji (mixed)

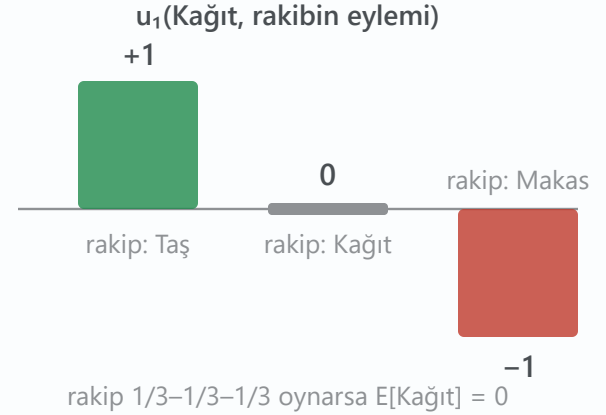
Saf stratejiler üzerinde olasılık dağılımı.

(Taş 1/3, Kağıt 1/3, Makas 1/3)

Strateji profili: her oyuncudan bir strateji, $s = (s_1, \dots, s_n)$. Sonucu profil belirler.

Kazanç (Payoff) ve Fayda Fonksiyonu

- Oyuncunun, **tüm oyuncuların** seçtiği strateji profiline bağlı olarak elde ettiği değer; fayda fonksiyonu u_i ile ölçülür.
- Oyuncular stratejilerini kazançlarını maksimize etmek için seçer.
- Para, puan, hapis yılı (eksi işaretle) ya da memnuniyet düzeyi olabilir.
- Karışık stratejilerde oyuncu **beklenen** kazancını hesaplar.

Aynı eylemin (Kağıt) kazancı rakibin eylemine göre +1, 0 ya da -1 olur: kazanç bir **profilin** fonksiyonudur, $u_1(\text{Kağıt, Taş}) = +1$.

Sıralı (Ordinal) ve Kardinal Fayda

Sezgi: Sıralı fayda yalnızca tercih sırasını söyler (Opera > Futbol > Evde). Sayıları sırayı bozmadan değiştirmek (3, 2, 0 yerine 30, 20, 0) saf strateji analizini, baskınlığı ve saf dengeleri değiştirmez.

Kardinal fayda (von Neumann–Morgenstern) farkların büyüklüğünü de taşır: piyango ve karışık stratejiler **beklenen fayda** ile karşılaştırıldığı için sayıların kendisi önemlidir.

Çalışılmış örnek

Ayşe için kesin Futbol mu, yoksa $\frac{1}{2}$ Opera + $\frac{1}{2}$ Evde piyangosu mu?

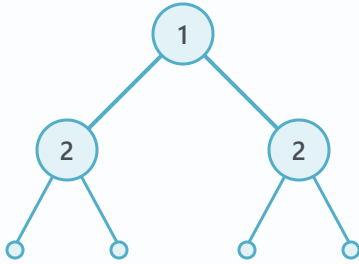
Fayda (Opera, Futbol, Evde)	Piyango	Kesin Futbol	Seçim
(3, 2, 0)	$\frac{1}{2} \cdot 3 + \frac{1}{2} \cdot 0 = 1,5$	2	Futbol
(3, 1, 0): aynı sıra	1,5	1	Piyango
$2u + 1$ = (7, 5, 1)	4	5	Futbol

Sıra aynı kalsa da sayılar değişince piyango kararı değişebilir; $a \cdot u + b$ ($a > 0$) dönüşümü ise kararı korur.

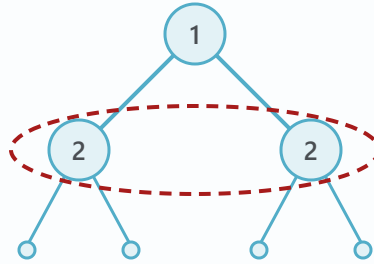
Sık hata: “Kazanç 4, kazanç 2’nin iki katı iyidir” demek ya da karışık strateji hesabında sıralı sayıları kullanmak. Beklenen kazanç hesabı, faydaların kardinal (vNM) olduğunu varsayar; yalnızca sıra biliniyorsa saf strateji analiziyle yetinilir.

Bilgi: Kim Neyi Biliyor?

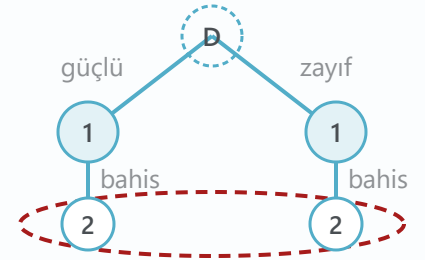
- Her oyuncunun oyun, kazançlar ve yapılan hamleler hakkında sahip olduğu bilgi; stratejiyi ve sonucu doğrudan etkiler.

2, 1'in seçimini görür
Mükemmel bilgi
satranç, XOX, Nim

kesikli: bilgi kümesi (2 ayırt edemez)
Eşzamanlı hamle
TKM, fiyat rekabeti

D: Doğa kartı dağıtır; 2 eli görmez
Mükemmel olmayan bilgi
poker, açık artırma

Kesikli çizgi **bilgi kümesidir**: oyuncu o düğümleri birbirinden ayıramaz. Mükemmel bilgi geleceği bilmek demek değildir. **Tam bilgi** (complete) ayrı bir kavramdır: kurallar ve herkesin kazanç fonksiyonu herkesçe bilinir; bilinmiyorsa **eksik bilgi** (incomplete) vardır → Bayesçi oyunlar.

Örnek: Poker ve Blöf Stratejileri

Oyun kurulumu (Texas Hold'em)

- Her oyuncunun 2 kapalı kartı var; ortadaki açık kartlarla en iyi eli oluşturmaya çalışır.
- Rakibin kapalı kartlarını göremezsin: bilgi gizlidir.
- Güçlü bir el gördüğünde bile, rakiplerin ellerini bahislerinden tahmin etmeye çalışırsın.

Oyun kuramı yönü

- Rakibin davranışı (bahis, bekleme) ona dair **bilgi** taşır.
- **Blöf**, elin gücünü gizlemek için yanıltıcı sinyal göndermektir.
- Yalnızca güçlü elde bahis yapan oyuncu kolayca okunur.

Blöf aslında bir **karışık strateji**dir: zayıf elde de belirli bir olasılıkla bahis yapmak, rakibin sizi okumasını engeller. Bilgisayar poker programları (ör. Libratus, 2017) bu dengeleri hesaplayarak profesyonelleri yendi.

Normal Form (Stratejik Form)

- Oyuncuların **eşzamanlı** (ya da birbirinin seçimini bilmeden) karar verdiği durumları modeller.
- Oyuncular kümesi $\mathbf{N} = \{1, \dots, n\}$; her oyuncunun strateji kümesi $\mathbf{S}_i$.
- Strateji profili** (strategy profile): $s = (s_1, \dots, s_n)$.
- Fayda fonksiyonu**: $u_i : S_1 \times \dots \times S_n \rightarrow \mathbb{R}$.
- İki oyuncuda **kazanç matrisi**: satır = oyuncu 1, sütun = oyuncu 2, hücre = (u_1, u_2) .

		Oyuncu 2	
		Sol	Sağ
Oyuncu 1	Üst	(4 , 3)	(1 , 2)
	Alt	(3 , 1)	(2 , 4)

$S_1 = \{\text{Üst}, \text{Alt}\}, S_2 = \{\text{Sol}, \text{Sağ}\}$

vurgulu profil $s = (\text{Üst}, \text{Sağ})$: $u_1 = 1, u_2 = 2$

$G = (N, S_1, S_2, u_1, u_2), N = \{1, 2\}$

Örnek: Taş-Kağıt-Makas Normal Formda

- İki oyuncu ($n = 2$), **aynı anda** Taş, Kağıt ya da Makas seçer. Taş makası, makas kağıdı, kağıt taşı yener.

Oyuncu 1	Oyuncu 2			
	Taş	Kağıt	Makas	
Taş	(0 , 0)	(-1 , 1)	(1 , -1)	Kazanan +1 Kaybeden -1
Kağıt	(1 , -1)	(0 , 0)	(-1 , 1)	Beraberlik 0
Makas	(-1 , 1)	(1 , -1)	(0 , 0)	Toplam her hücrede 0 (sıfır toplamlı oyun)

Hiçbir hücrede iki oyuncunun da en iyi tepkisi buluşmaz: TKM'nin **saf** Nash dengesi yoktur.

Taş-Kağıt-Makas'ta Strateji Seçimi

1. Rastgele seçim

Her turda her sembolü $1/3$ olasılıkla seç.

Beklenen kazanç, rakip ne yaparsa yapsın 0. Hiç sömürülemez: **denge** stratejisi.

2. Geçmişe göre seçim

Rakip son turda Taş dediyse bu tur Kağıt de.

Örüntülü rakibe karşı kazandırır; ama bu kural da bir örüntüdür ve rakip onu sömürebilir.

3. Dengesiz karışık strateji

Ör. yarı zamanda Kağıt, yarı zamanda Makas.

Rakip hep Makas derse beklenen kazancı **+1/2** olur: bu karışım **sömürülebilir**.

Basit bir oyunda bile strateji seçimi önemlidir. Tahmin edilemez olmak yetmez; doğru olasılıklarla tahmin edilemez olmak gerekir.

Sıfır Toplamlı Oyunlar

- Her profile kazançların toplamı sıfır: $u_1(s) + u_2(s) = 0$. Birinin kazancı, diğerinin kaybıdır.
- Toplam sabitse (ör. bir puan paylaşıyorsa) aynı analiz geçerli: *sabit toplamlı* oyun.
- Örnek: TKM, Yazı-Tura, satranç (+1 / 0 / -1). Değil: Mahkûmun İkilemi, fiyat rekabeti.
- Tek matris yeter: satır büyütmek, sütun küçültmek ister → **maksimin** ve **minimaks değeri**. (Oyun ağacındaki **minimaks arama**, aynı fikri sıralı oyunda yapraktan köke uygulayan algoritmadır.)

Ayrıştıran

		Yazı	Tura
Eşleştiren	Yazı	(1 , -1)	(-1 , 1)
	Tura	(-1 , 1)	(1 , -1)

$u_2 = -u_1$ olduğundan yalnız u_1 yazılır

▼

		Yazı	Tura
	Yazı	1	-1
	Tura	-1	1

A

Sıfır toplamlı oyunda **ortak çıkar yoktur**: saf rekabet. Sıfır toplamlı *olmayan* oyunlarda ise herkesin kazandığı (ya da kaybettiği) sonuçlar olabilir; işbirliği ile rekabet bir aradadır, iletişim ve müzakere sonucu değiştirebilir (ticaret müzakeresi, iklim anlaşmaları).

Örnek: Fiyat Rekabeti Oyunu

- İki şirket aynı pazarda benzer ürün satıyor; aynı anda fiyat belirliyor: 100 TL ya da 120 TL.
- Ucuz olan müşteriyi kapar; ikisi de pahalıysa kâr marjı yüksek kalır.
- Hücreler kâr birimi: (Şirket 1, Şirket 2).

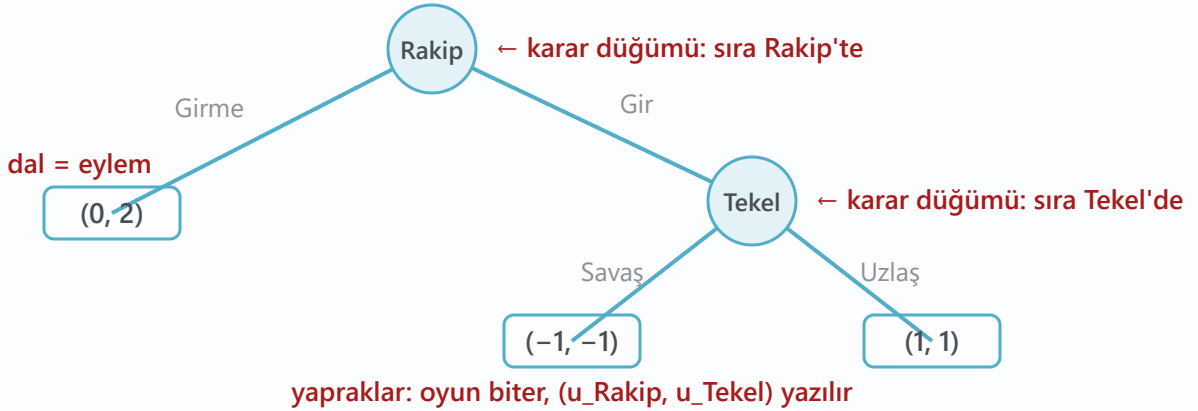
	Şirket 2: 100 TL	Şirket 2: 120 TL
Şirket 1: 100 TL	(5, 5)	(8, 1)
Şirket 1: 120 TL	(1, 8)	(6, 6)

İkisi de 100 TL derse 5'er, ikisi de 120 TL derse 6'şar birim kâr.

Karşı taraf 100 derse $5 > 1$, 120 derse $8 > 6$: her şirket için **100 TL baskın**. Denge (100, 100) → 5'er kâr; oysa (120, 120) ikisine de 6 verirdi. Bu, Mahkûmun İkilemi'nin yapısıdır.

Genişletilmiş Form (Oyun Ağacı)

- Kararların **sırasını** ve her anda kimin neyi bildiğini gösteren **oyun ağacı**; sıralı etkileşimleri (satranç, pazarlık, piyasaya giriş) doğal biçimde modeller.

Piyasaya giriş oyunu: Rakip pazara girer ya da girmez; girerse Tekel savaşır ya da uzlaşır. Ağaç, sırayı ve her karar anında kimin oynadığını açıkça gösterir.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

	Şirket 2	
Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

normal form

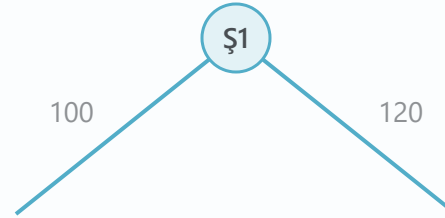
Başlangıç: fiyat rekabeti oyununun normal formu. Aynı oyunu bir **oyun ağacı** olarak çizeceğiz.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

Şirket 2

Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

normal form

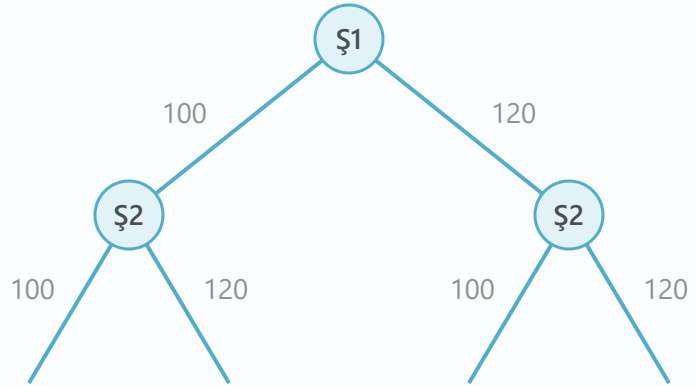
Kök düğüm: Şirket 1'in kararı. Her dal bir eylemdir: 100 TL ya da 120 TL.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

Şirket 2

Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

normal form

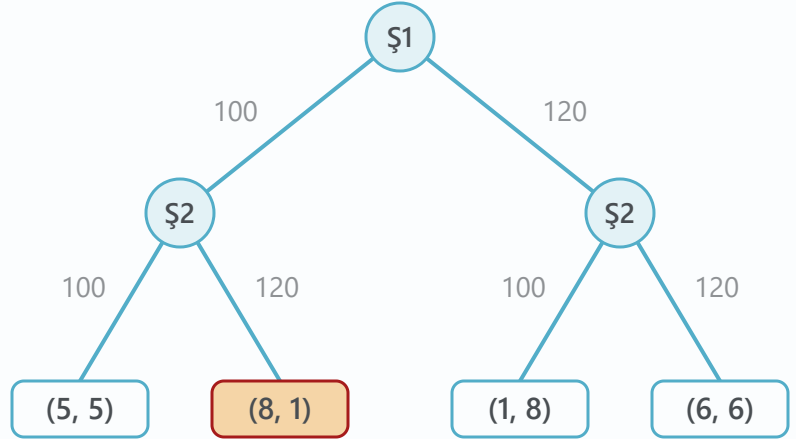
Her dalın sonunda Şirket 2'nin karar düğümü var; o da 100 ya da 120 seçer.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

Şirket 2

Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

normal form

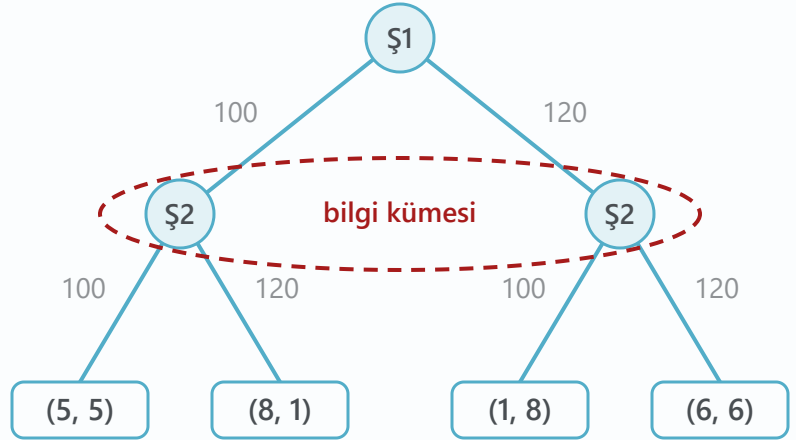
Yapraklar sonuçlardır: dört yol, matrisin dört hücreğine karşılık gelir. Örn. 100–120 yolu (8, 1) hücresi.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

Şirket 2

Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

normal form

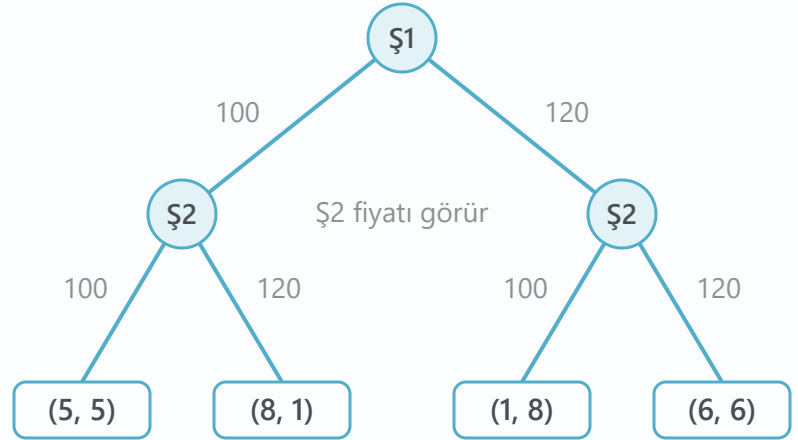
Ama iki şirket fiyatı **aynı anda** belirliyor: Ş2, Ş1'in seçimini görmez. Kesikli **bilgi kümesi** bunu gösterir; ağaç matrisle aynı oyundur.

Normal Formdan Oyun Ağacına: Adım Adım

Şirket 2

Ş1	100 TL	120 TL
100	(5, 5)	(8, 1)
120	(1, 8)	(6, 6)

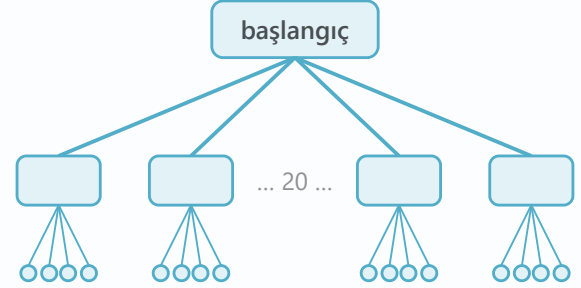
normal form

Bilgi kümesini kaldırırsak Ş2 önce Ş1'in fiyatını görür: artık **sıralı** bir oyun; geriye doğru çıkarımla çözülür.

Örnek: Satranç Bir Genişletilmiş Form Oyunudur

- İki oyuncu sırayla hamle yapar; her hamle bir dal, her konum bir düğümdür.
- Mükemmel bilgi:** iki oyuncu da tahtayı ve tüm geçmiş hamleleri görür.
- Sonuç galibiyet, yenilgi **ya da beraberliktir** (pat, üç kez tekrar, 50 hamle kuralı).
- Zermelo (1913): Bu tür sonlu oyunlarda ya bir taraf kazanmayı ya da iki taraf beraberliği garanti edebilir; ama ağaç çok büyük olduğu için hangisi olduğu bilinmiyor.

Beyaz: 20 hamle · Siyah: 20 cevap

$20 \times 20 = 400$ konum; tüm ağaç $\approx 10^{120}$ oyun

Satranç programları ağacın yalnızca bir kısmını arar (minimaks + budama). XOX, Nim ve "21'i Söyleme" gibi küçük oyunların ağacı ise tamamen çözülebilir.

Oyunların Sınıflandırılması

Boyut	Bir uç	Diğer uç	Sorulan soru	Örnek
Zamanlama	Eşzamanlı	Sıralı	Rakibin hamlesini görerek mi oynuyorum?	kapalı zarf teklif / piyasaya giriş
Anlaşma	İşbirlikçi	İşbirlikçi olmayan	Bağlayıcı anlaşma yapılabilir mi?	ortak girişim / Mahkûmun İkilemi
Toplam kazanç	Sıfır toplamalı	Sıfır toplamalı olmayan	Birinin kazancı diğerinin kaybı mı?	penaltı / iklim anlaşması
Simetri	Simetrik	Asimetrik	Oyuncuların yerini değiştirtince oyun aynı mı?	Geyik Avı / Cinsiyetler Savaşı
Bilgi	Mükemmel bilgi	Mükemmel olmayan bilgi	Geçmiş hamlelerin hepsini görüyor muyum?	Connect Four / poker
Ufuk	Sonlu	Sonsuz	Oyunun belirli bir sonu var mı?	Kırkayak / sürekli fiyat rekabeti

- **Simetri:** $u_1(a, b) = u_2(b, a)$; kazanç kimin oynadığına değil, stratejiye bağlı. **Ufuk:** sonsuz ufukta gelecek kazançlar $\delta \in (0, 1)$ ile tartılır: $\sum \delta^t u_t$.
- **Anlaşma:** işbirlikçi oyunda analiz birimi koalisyonudur (Shapley değeri, çekirdek), işbirlikçi olmayanda tek oyuncu (Nash dengesi). Boyutlar bağımsızdır: satranç sıralı, işbirlikçi olmayan, sıfır toplamalı, mükemmel bilgili ve sonludur.

Denge ve Nash Dengesi

- **En iyi tepki** (best response): Diğerlerinin stratejileri s_{-i} sabitken oyuncu i 'ye en yüksek kazancı veren strateji.
- **Nash dengesi**: Herkesin stratejisi diğerlerinininkine en iyi tepki olan profil s^* ; hiç kimse *tek taraflı* sapmak istemez (Nash, 1950).

	Şirket 2	
	100	120
Ş1		
100	(5 , 5)	(8 , 1)
120	(1 , 8)	(6 , 6)

mavi 1: Şirket 1 saparak kazanır · kırmızı $\leftarrow$: Şirket 2 sapar
okların hepsi (100, 100)'e akar: kimse ayrılmak istemez

Ne söyler?

Diğerleri sabitken sapmak kazandırmaz; kimse pişman değildir. Sapma okları dengeye çıkar, dengeden çıkmaz.

Ne söylemez?

Dengenin herkes için iyi olduğunu: (120, 120) ikisine de 6 verirdi. Mahkûmun İkilemi de aynı yapıdadır.

Mahkûmun İkilemi (Prisoner's Dilemma)

- İki şüpheli (Sam ve John) ayrı odalarda sorgulanıyor; birbirleriyle konuşamıyorlar.
- Her birinin iki seçeneği var: **sessiz kalmak** ya da suç ortağını ele verip **itiraf etmek**.

Durum	Sam	John
İkisi de sessiz	1 yıl	1 yıl
Sam itiraf eder, John sessiz	serbest	3 yıl
Sam sessiz, John itiraf eder	3 yıl	serbest
İkisi de itiraf eder	2 yıl	2 yıl

Terim birliği: İşbirliği = suç ortağıyla işbirliği = **sessiz kalmak**. **İhanet** = itiraf etmek (polisle işbirliği).
Kısaca: "Sessiz" ve "İhanet".

Mahkûmun İkilemi oyunu

Sam ve John'un Kazanç Matrisi

- Kazanç = $-(\text{hapis yılı})$: az ceza, büyük kazanç.
- Her hücrede ilk sayı **Sam'in** (satır), ikinci sayı **John'un** (sütun) kazancı.
- İkisi de sessiz: ikisi de -1 .
- Sam sessiz, John ihanet: Sam -3 , John 0 .

	John: Sessiz	John: İhanet
Sam: Sessiz	a $(-1, -1)$	b $(-3, 0)$
Sam: İhanet	c $(0, -3)$	d $(-2, -2)$

Hücreler a, b, c, d olarak adlandırıldı.

Soru: Her mahkûm kendi cezasını en aza indirmek isterse ne olur?

İhanet Neden Baskın? Durum Analizi

Durum 1: John sessiz kalırsa

Sam sessiz: -1 (hücre a) · Sam ihanet: 0 (hücre c) $\Rightarrow$ **ihanet daha iyi** ($0 > -1$).

Adım 1 / 4

İhanet Neden Baskın? Durum Analizi

Durum 1: John sessiz kalırsa

Sam sessiz: -1 (hücre a) · Sam ihanet: 0 (hücre c) $\Rightarrow$ **ihanet daha iyi** ($0 > -1$).

Durum 2: John ihanet ederse

Sam sessiz: -3 (hücre b) · Sam ihanet: -2 (hücre d) $\Rightarrow$ **ihanet daha iyi** ($-2 > -3$).

İhanet Neden Baskın? Durum Analizi

Durum 1: John sessiz kalırsa

Sam sessiz: -1 (hücre a) · Sam ihanet: 0 (hücre c) $\Rightarrow$ **ihamet daha iyi** ($0 > -1$).

Durum 2: John ihanet ederse

Sam sessiz: -3 (hücre b) · Sam ihanet: -2 (hücre d) $\Rightarrow$ **ihamet daha iyi** ($-2 > -3$).

John **ne yaparsa yapsın** ihanet daha az ceza getiriyor: ihanet **baskın strateji**. John'un olasılıklarını bilmek gerekmez; "ortalama cezayı azaltır" gerekçesi yanlıştır.

İhanet Neden Baskın? Durum Analizi

Durum 1: John sessiz kalırsa

Sam sessiz: -1 (hücre a) · Sam ihanet: 0 (hücre c) $\Rightarrow$ **ihamet daha iyi** ($0 > -1$).

Durum 2: John ihanet ederse

Sam sessiz: -3 (hücre b) · Sam ihanet: -2 (hücre d) $\Rightarrow$ **ihamet daha iyi** ($-2 > -3$).

John **ne yaparsa yapsın** ihanet daha az ceza getiriyor: ihanet **baskın strateji**. John'un olasılıklarını bilmek gerekmez; "ortalama cezayı azaltır" gerekçesi yanlıştır.

John da aynı ikilemi yaşar; onun için de ihanet baskın. Sonuç hücre **d**: **$(-2, -2)$** , yani 2'şer yıl. Oysa ikisi de sessiz kalsaydı (hücre a) **$(-1, -1)$** alacaklardı: itiraf "ikisi için en iyi sonuç" **değildir**; bireysel en iyi seçim ikisini birden kötüleştirir.

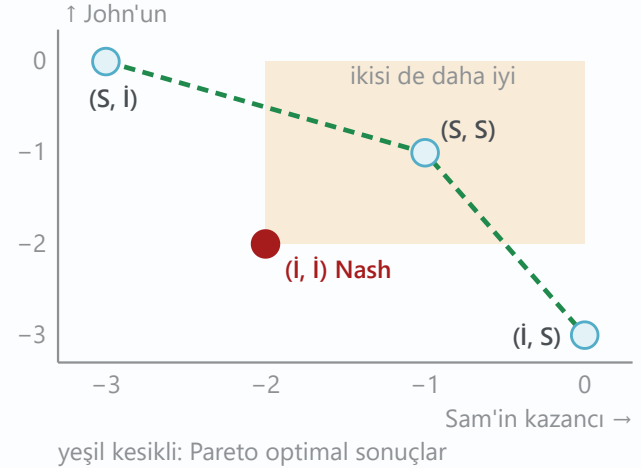
İkilemin Mesajı: Bireysel Rasyonellik, Ortak Kötü Sonuç

- Oyunun tek Nash dengesi (İhanet, İhanet) = $(-2, -2)$.
- (Sessiz, Sessiz) = $(-1, -1)$ ikisi için de daha iyi: denge **Pareto optimal değil**.
- Anlaşma yapsalar bile bağlayıcı değil (işbirlikçi olmayan oyun): her biri sözünü bozmaya teşviklidir.

Mesaj: Herkesin kendi çıkarına rasyonel davranması, toplum için iyi sonucu garanti etmez.

Nerede görülür?

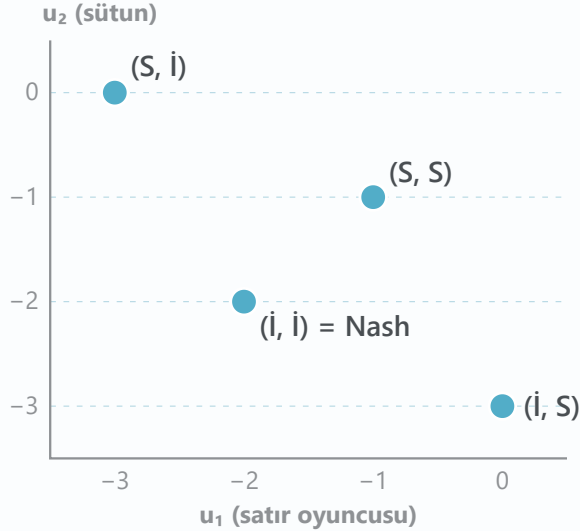
Fiyat savaşları, silahlanma yarışı, iklim anlaşmaları, sporda doping, ortak kaynakların aşırı kullanımı.

Çıkış yolları

Tekrarlanan oyun ve itibar (Tit-for-Tat), sözleşme ve teşvik tasarımı.

Pareto Optimallik: Kazanç Uzayında Bakış

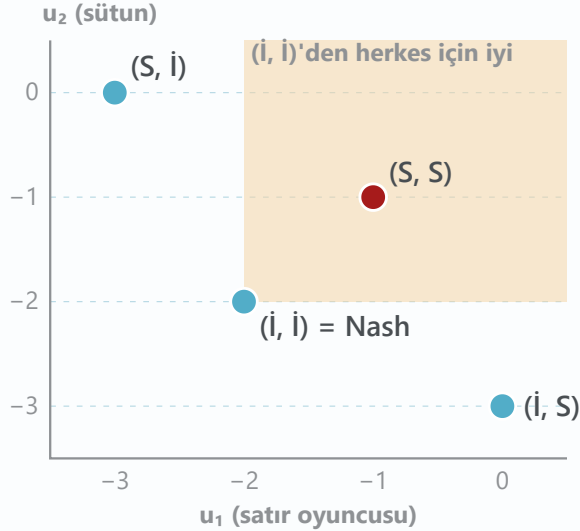

- **Pareto baskınlık:** x, y 'yi baskılar $\Leftrightarrow$ herkes için $u(x) \geq u(y)$ ve en az biri için $>$.
- **Pareto optimal:** hiçbir sonuç onu baskılamaz; kimseyi kötüleştirmeden kimse iyileştirilemez.
- Grafikte: noktanın sağ üst çeyreğinde başka sonuç yoksa Pareto optimaldir.
- Pareto optimallik **adalet değildir**: $(S, İ)$ de Pareto optimaldir ama biri 3 yıl yatar.

Denge (kararlılık) ile verimlilik ayrı sorulardır; aradaki kayıp Anarşinin Bedeli ile ölçülür.

Her sonuç bir nokta: (u_1, u_2) . Mahkûmun İkilemi'nin dört sonucu (S: Sessiz, İ: İhanet), kazanç = $-(\text{hapis yılı})$.

Pareto Optimallik: Kazanç Uzayında Bakış

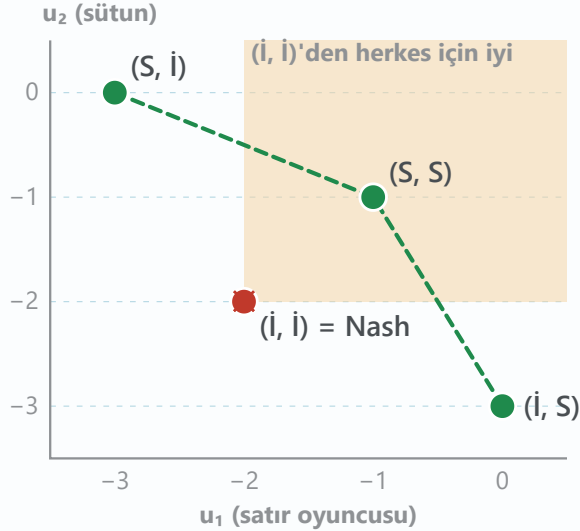

- **Pareto baskınlık:** x, y 'yi baskılar $\Leftrightarrow$ herkes için $u(x) \geq u(y)$ ve en az biri için $>$.
- **Pareto optimal:** hiçbir sonuç onu baskılamaz; kimseyi kötüleştirmeden kimse iyileştirilemez.
- Grafikte: noktanın sağ üst çeyreğinde başka sonuç yoksa Pareto optimaldir.
- Pareto optimallik **adalet değildir:** (S, i) de Pareto optimaldir ama biri 3 yıl yatar.

Denge (kararlılık) ile verimlilik ayrı sorulardır; aradaki kayıp Anarşinin Bedeli ile ölçülür.

Nash dengesi $(i, i) = (-2, -2)$. Turuncu bölgede ikisine de daha iyi bir sonuç var: **(S, S)** .

Pareto Optimallik: Kazanç Uzayında Bakış

Pareto optimal: (S, S) , (S, i) , (i, S) (yeşil). Tek Nash dengesi olan (i, i) ise Pareto baskılanır.

- **Pareto baskınlık:** x, y 'yi baskılar $\Leftrightarrow$ herkes için $u(x) \geq u(y)$ ve en az biri için $>$.
- **Pareto optimal:** hiçbir sonuç onu baskılamaz; kimseyi kötüleştirmeden kimse iyileştirilemez.
- Grafikte: noktanın sağ üst çeyreğinde başka sonuç yoksa Pareto optimaldir.
- Pareto optimallik **adalet değildir**: (S, i) de Pareto optimaldir ama biri 3 yıl yatar.

Denge (kararlılık) ile verimlilik ayrı sorulardır; aradaki kayıp Anarşinin Bedeli ile ölçülür.

KLASİK 2×2 OYUNLAR

Altı Klasik 2×2 Oyun ve Saf Dengeleri

Oyun	Eylemler (1 / 2)	(1, 1)	(1, 2)	(2, 1)	(2, 2)	Saf Nash dengeleri
Yazı-Tura Eşleştirme	Yazı / Tura	(1, -1)	(-1, 1)	(-1, 1)	(1, -1)	yok
Tavuk	Kır / Düz git	(0, 0)	(-1, 1)	(1, -1)	(-10, -10)	(Kır, Düz git), (Düz git, Kır)
Cinsiyetler Savaşı	Opera / Futbol	(3, 2)	(0, 0)	(0, 0)	(2, 3)	(Opera, Opera), (Futbol, Futbol)
Geyik Avı	Geyik / Tavşan	(4, 4)	(0, 3)	(3, 0)	(3, 3)	(Geyik, Geyik), (Tavşan, Tavşan)
Saf Koordinasyon	Parti / Ev	(10, 10)	(0, 0)	(0, 0)	(5, 5)	(Parti, Parti), (Ev, Ev)
Bedava Para	Yazı / Tura	(1, 1)	(0, 0)	(0, 0)	(0, 0)	(Yazı, Yazı) kesin; (Tura, Tura) zayıf

(1, 2): satır oyuncusu 1. eylemi, sütun oyuncusu 2. eylemi oynar; hücrede (satır oyuncusunun, sütun oyuncusunun) kazancı.

Saf dengeyi bulmak: her sütunda satır oyuncusunun, her satırda sütun oyuncusunun **en iyi tepkisini** işaretler; iki işaretli hücre saf Nash dengesidir.

Altı Oyunun Yorumu: Çatışma mı, Koordinasyon mu?

Yazı-Tura Eşleştirme

Çıkarlar tamamen zıt; her hücrede kaybeden sapar. Kestirilebilen her eğilim sömürülür: tek çıkış rastgele oynamaktır (karışık strateji).

Tavuk

Anti-koordinasyon: farklı eylem istenir. İki denge birer sürücüyü kayırır; geri adım atamayacağını inandırıcı biçimde gösteren (taahhüt) kazanır.

Cinsiyetler Savaşı

Buluşmak ortak çıkar, nerede buluşulacağı çatışmadır. Baskın strateji yok; çözüm iletişim, gelenek ya da sırayla seçmektir.

Geyik Avı

Güven ikilemi: (Geyik, Geyik) Pareto optimal ve dengedir, ama Tavşan her durumda 3 garanti eder. Mahkûmun İkilemi'nden farkı: işbirliği dengedir.

Saf Koordinasyon

Çıkar çatışması yok; kötü denge (Ev, Ev) de kendini sürdürür. Oyuncular belirgin olana, odak noktasına (Schelling) yönelir.

Bedava Para

(Yazı, Yazı) kesin denge: sapan kaybeder. (Tura, Tura) zayıf denge: sapmak kazandırmaz ama kaybettirmez de; Yazı zayıf baskındır.

Seviye-k Düşünme: 45 → 30 → 20 ...

Düşünme seviyesi	Varsayım	Tahmin
Seviye 0	Herkes rastgele yazar, ortalama 45	—
Seviye 1	Diğerleri seviye 0	$2/3 \cdot 45 = 30$
Seviye 2	Diğerleri seviye 1	$2/3 \cdot 30 = 20$
Seviye 3	Diğerleri seviye 2	$\approx 13,3$
Seviye ∞	Herkes tam rasyonel	0

- “Ortalama 45 olur, 2/3’ü 30” akıl yürütmesi yalnızca **seviye 1**’dir.
- Başkalarının da 30 diyeceğini düşünen daha düşük (ör. 20) yazar; herkesin fazla düşük yazacağını düşünen biraz yukarı kayabilir.
- En iyi tahmin, diğerlerinin kaçınıcı seviyede düşündüğüne dair inancınıza bağlıdır.

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Seviye 0 rastgele yazar (ortalama 45). Seviye k, herkesi seviye k-1 sanıp onun $2/3$ 'ünü yazar.

Adım 1 / 10

```
▶ def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
▶     g = L0
▶     for _ in range(k):
▶         g = g * 2 / 3
▶     return g

6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9 for k in range(5):
10     print(k, round(tahmin(k), 1),
11           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

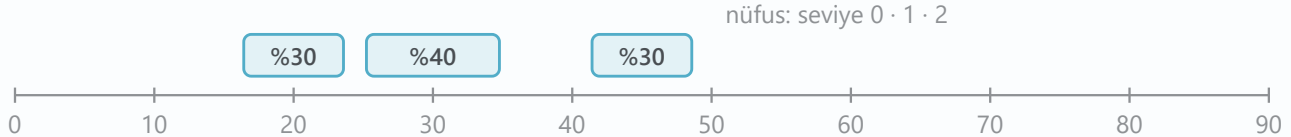
DEĞİŞKENLER

L0 = 45

ÇIKTI

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

İnanç: sınıfın %30'u seviye 0, %40'ı seviye 1, %30'u seviye 2 düşünüyor.

Adım 2 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6
7 ▶ pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
8
9 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
10 hedef = ort * 2 / 3
11
12 for k in range(5):
13     print(k, round(tahmin(k), 1),
14           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

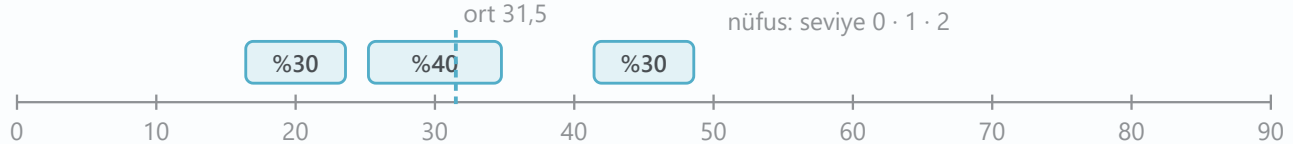
DEĞİŞKENLER

pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3}

ÇIKTI

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Beklenen ortalama: $0,3 \cdot 45 + 0,4 \cdot 30 + 0,3 \cdot 20 = \mathbf{31,5}$.

Adım 3 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9 for k in range(5):
10     print(k, round(tahmin(k), 1),
11           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

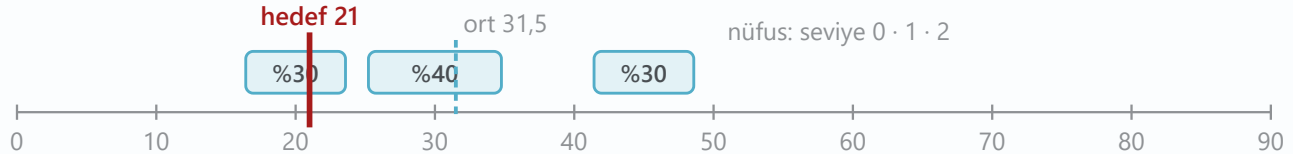
pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3}

ort = 31.5

ÇIKTI

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Kazanan sayı ortalamanın 2/3'ü: **hedef = 21**.

Adım 4 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9 for k in range(5):
10     print(k, round(tahmin(k), 1),
11           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

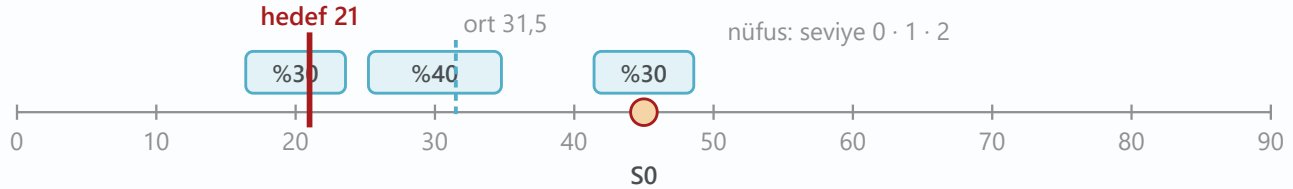
ort = 31.5

hedef = 21.0

ÇIKTI

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Seviye 0: tahmin 45, hedefe uzaklık 24. Ortalamayı yazmak çok yüksek.

Adım 5 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

k = 0

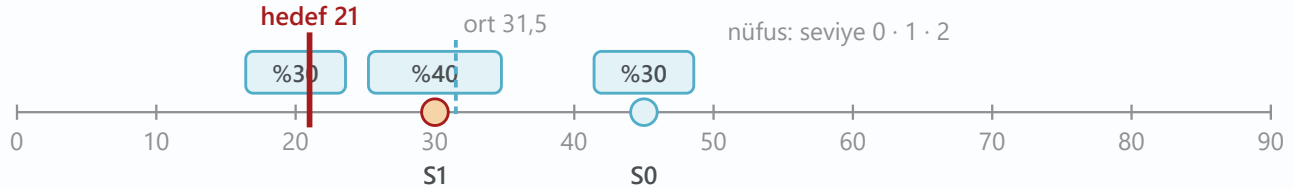
tahmin = 45.0

uzaklik = 24.0

ÇIKTI

0 45 24.0

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Seviye 1: tahmin 30, hedefe uzaklık 9. Klasik "ortalama 45 → 30" cevabı: hâlâ uzak.

Adım 6 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

k = 1

tahmin = 30.0

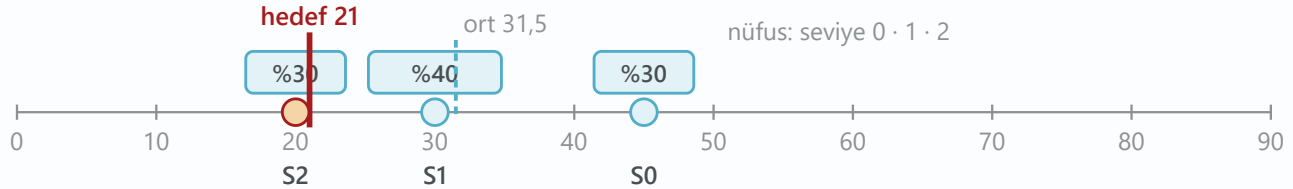
uzaklik = 9.0

ÇIKTI

0 45 24.0

1 30.0 9.0

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Seviye 2: tahmin 20, hedefe uzaklık 1. Hedefe en yakın: bu inançla **en iyi tepki**.

Adım 7 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

k = 2

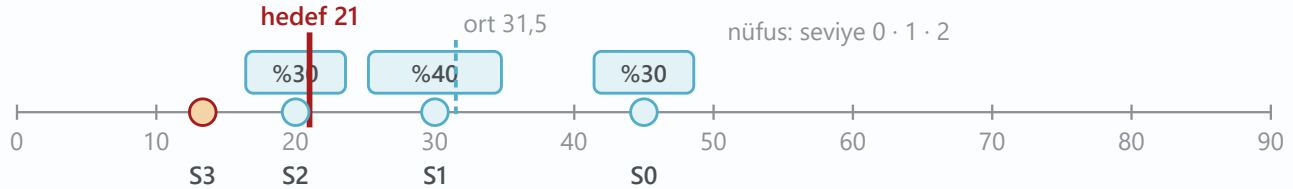
tahmin = 20.0

uzaklik = 1.0

ÇIKTI

```
0 45 24.0
1 30.0 9.0
2 20.0 1.0
```

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Seviye 3: tahmin 13,3, hedefe uzaklık 7,7. Bir seviye fazla düşünmek de kaybettirir.

Adım 8 / 10

```
1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))
```

DEĞİŞKENLER

k = 3

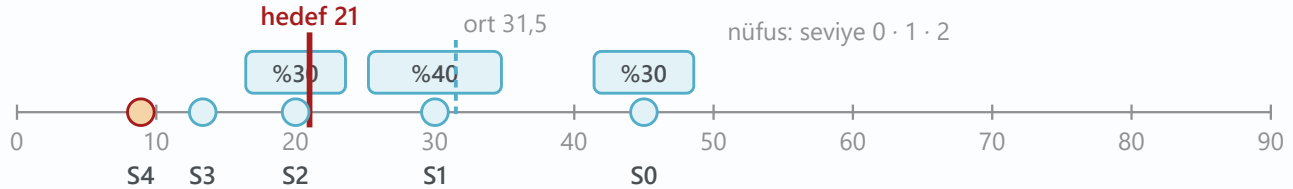
tahmin = 13.33

uzaklik = 7.67

ÇIKTI

```
0 45 24.0
1 30.0 9.0
2 20.0 1.0
3 13.3 7.7
```

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Adım 9 / 10

```

1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))

```

DEĞİŞKENLER

k = 4

tahmin = 8.89

uzaklık = 12.11

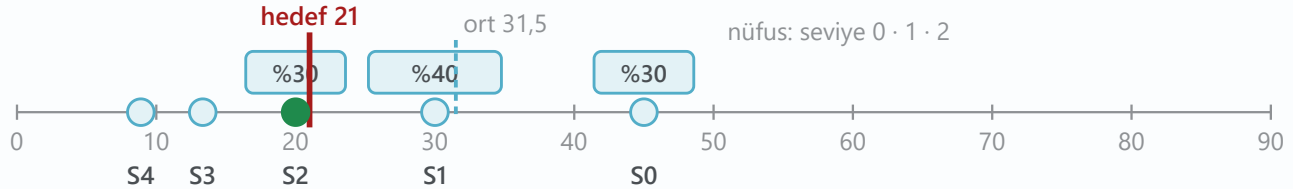
ÇIKTI

```

0 45 24.0
1 30.0 9.0
2 20.0 1.0
3 13.3 7.7
4 8.9 12.1

```

Kod İzleme: Seviye-k Akıl Yürütme ve En İyi Tahmin

Sonuç: bu nüfusa karşı 20 yazan kazanır; Nash dengesi 0 ise kaybeder. En iyi tepki **inanca** bağlıdır.

Adım 10 / 10

```

1 def tahmin(k, L0=45):      # seviye-k
2     g = L0
3     for _ in range(k):
4         g = g * 2 / 3
5     return g
6 pay = {0: 0.3, 1: 0.4, 2: 0.3} # inanç
7 ort = sum(p * tahmin(k) for k, p in pay.items())
8 hedef = ort * 2 / 3
9
10 for k in range(5):
11     print(k, round(tahmin(k), 1),
12           round(abs(tahmin(k) - hedef), 1))

```

DEĞİŞKENLER

en_iyi = seviye 2

tahmin = 20.0

ÇIKTI

```

0 45 24.0
1 30.0 9.0
2 20.0 1.0
3 13.3 7.7
4 8.9 12.1

```

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Başlangıç: her tahmin 0 ile 90 arasında. Hiçbir şey elenmedi.

Adım 1 / 8

```
► ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama ≤ ust ⇒ hedef ≤ (2/3)·ust
4     ust = ust * 2 / 3
5     print(tur, round(ust, 1))
6 # ust = 90·(2/3)^k → 0 : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

ust = 90

ÇIKTI

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Ortalama en fazla 90 olabilir, hedef ($\frac{2}{3} \times \text{ortalama}$) en fazla 60. 60'ın üstündeki bir tahmin 60'tan asla daha iyi değildir (60 tarafından zayıf baskılanır) $\rightarrow$ elenir.

Adım 2 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama  $\leq$  ust  $\Rightarrow$  hedef  $\leq (\frac{2}{3}) \cdot \text{ust}$ 
4     ust = ust * 2 / 3
5     print(tur, round(ust, 1))
6 # ust =  $90 \cdot (\frac{2}{3})^k \rightarrow 0$  : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 1

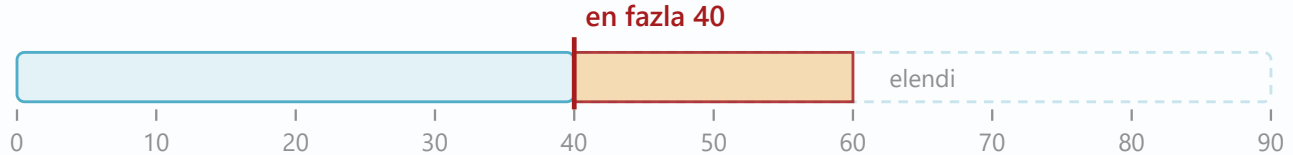
ust = 60.0

ÇIKTI

1 60.0

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Herkes rasyonel ve bunu herkes biliyor: kimse 60'ı aşmaz. Ortalama $\leq 60 \Rightarrow$ hedef ≤ 40 . 40'ın üstü elenir.

Adım 3 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama  $\leq$  ust  $\Rightarrow$  hedef  $\leq (2/3) \cdot$  ust
4     ▶ ust = ust * 2 / 3
5     ▶ print(tur, round(ust, 1))
6 # ust =  $90 \cdot (2/3)^k \rightarrow 0$  : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 2

ust = 40.0

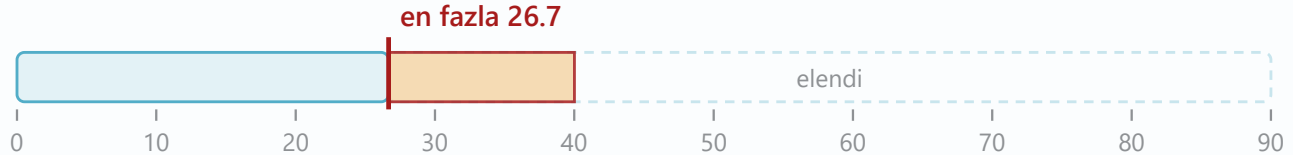
ÇIKTI

1 60.0

2 40.0

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: 90 → 60 → 40 → ... → 0

Bir tur daha: $\text{ortalama} \leq 40 \Rightarrow \text{hedef} \leq 26,7$. "Herkesin, herkesin rasyonel olduğunu bildiğini" bilmek gerekir.

Adım 4 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama ≤ ust ⇒ hedef ≤ (2/3)·ust
4     ▶ ust = ust * 2 / 3
5     ▶ print(tur, round(ust, 1))
6 # ust = 90·(2/3)^k → 0 : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 3

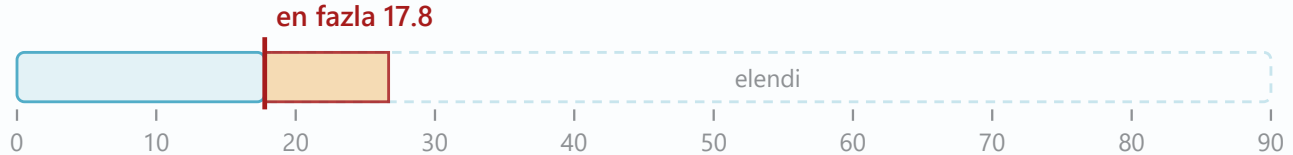
ust = 26.67

ÇIKTI

```
1 60.0
2 40.0
3 26.7
```

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: 90 → 60 → 40 → ... → 0

Ortalama $\leq 26,7 \Rightarrow$ hedef $\leq 17,8$. Her turda üst sınır $2/3$ ile çarpılıyor.

Adım 5 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama  $\leq$  ust  $\Rightarrow$  hedef  $\leq (2/3) \cdot$  ust
4     ▶ ust = ust * 2 / 3
5     ▶ print(tur, round(ust, 1))
6 # ust =  $90 \cdot (2/3)^k \rightarrow 0$  : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 4

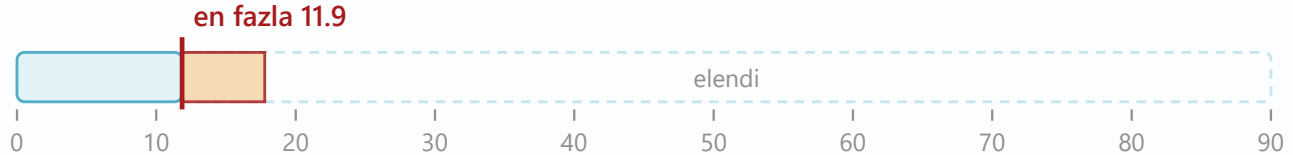
ust = 17.78

ÇIKTI

```
1 60.0
2 40.0
3 26.7
4 17.8
```

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Ortalama $\leq 17,8 \Rightarrow$ hedef $\leq 11,9$. Aralık geometrik olarak küçülüyor.

Adım 6 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama  $\leq$  ust  $\Rightarrow$  hedef  $\leq (2/3) \cdot$  ust
4     ▶ ust = ust * 2 / 3
5     ▶ print(tur, round(ust, 1))
6 # ust =  $90 \cdot (2/3)^k \rightarrow 0$  : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 5

ust = 11.85

ÇIKTI

```
1 60.0
2 40.0
3 26.7
4 17.8
5 11.9
```

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Ortalama $\leq 11,9 \Rightarrow$ hedef $\leq 7,9$. k tur sonra üst sınır $90 \cdot (2/3)^k$.

Adım 7 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama  $\leq$  ust  $\Rightarrow$  hedef  $\leq (2/3) \cdot$  ust
4     ▶ ust = ust * 2 / 3
5     ▶ print(tur, round(ust, 1))
6 # ust =  $90 \cdot (2/3)^k \rightarrow 0$  : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = 6

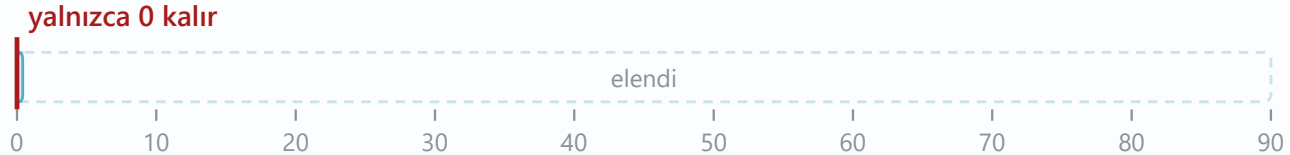
ust = 7.9

ÇIKTI

```
1 60.0
2 40.0
3 26.7
4 17.8
5 11.9
6 7.9
```

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Yinelemeli Eleme: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$

Süreç sonsuza dek sürer ve üst sınır 0'a yakınsar: yinelemeli elemekten sağ çıkan tek profil **herkesin 0 söylemesidir**.

Adım 8 / 8

```
1 ust = 90 # olası en büyük tahmin
2 for tur in range(1, 7):
3     # ortalama ≤ ust ⇒ hedef ≤ (2/3)·ust
4     ust = ust * 2 / 3
5     print(tur, round(ust, 1))
▶ # ust = 90·(2/3)^k → 0 : tek denge herkes 0
```

DEĞİŞKENLER

tur = ...

ust = 0 (limit)

ÇIKTI

```
1 60.0
2 40.0
3 26.7
4 17.8
5 11.9
6 7.9
```

Tek Nash Dengesi: Herkes 0 Söyler

Denge olduğunu doğrula

- Herkes 0 derse ortalama 0, hedef 0: herkes kazanır (ödül paylaşılır).
- Biri $x > 0$ 'a sapsa ortalama x/n , hedef $2x/(3n)$ olur; diğerlerinin 0'ı hedefe daha yakın kalır $\rightarrow$ sapan kaybeder.
- Başka hiçbir profil yinelemeli elemeden sağ çıkmaz: denge **tektir**. (Yalnız tam sayılara izin verilseydi $n \geq 4$ oyuncuda "herkes 1" de denge olurdu; ondalıklı tahmin bu ikinci dengeyi ortadan kaldırır.)

Peki gerçekte?

- Deneylerde kazanan sayı 0 çıkmaz: 1997'de Financial Times okurlarıyla yapılan 0–100 sürümünde kazanan tahmin **13** idi.
- Çünkü herkesin tam rasyonel olduğu ve bunun **ortak bilgi** olduğu varsayımı gerçekte tam tutmaz.

Dikkat: Bu oyunda Nash dengesini belirlemek zor değildir; denge tek ve saf stratejilidir (herkes 0). Zor olan, *gerçek* oyuncular karşısında en iyi tepkiyi tahmin etmektir. Oyunu tekrarlayınca tahminler dengeye doğru iner.

2/3 ORTALAMASI OYUNU

Oyuna Dönüş: 2/3 Ortalaması Oyunu

Kuramın cevabı: 0

Adım	Anlamli en büyük tahmin
başlangıç	90
1	$2/3 \times 90 = 60$
2	$2/3 \times 60 = 40$
3	26,7
4	17,8
...	$\rightarrow 0$

Her adım bir kat daha "herkes rasyonel" varsayımı ekler; sonsuz adımın sonu tek Nash dengesi: herkes 0.

Gerçekte: birkaç adım

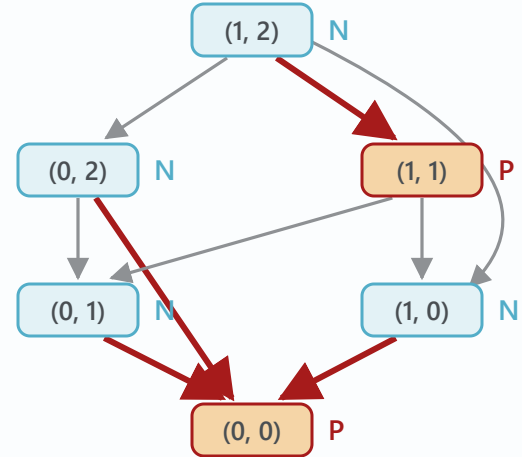
Seviye	Varsayım	Tahmin
0	rastgele, ortalama 45	45
1	diğerleri seviye-0	30
2	diğerleri seviye-1	20
3	diğerleri seviye-2	13,3

Nagel'in (1995) deneylerinde ilk tur tahminleri 1–2 düşünme adımının çevresinde yığıldı; oyun tekrarlandıkça tahminler 0'a doğru indi.

Kazanmak için 0'ı değil, sınıfın kaç adım düşündüğünü bilmek gerekir: sınıf seviye-1 oynar ve ortalama 30 çıkarsa hedef 20 olur, yani seviye-2 kazanır.

Kombinatoriyal Oyunlar ve Zermelo Teoremi

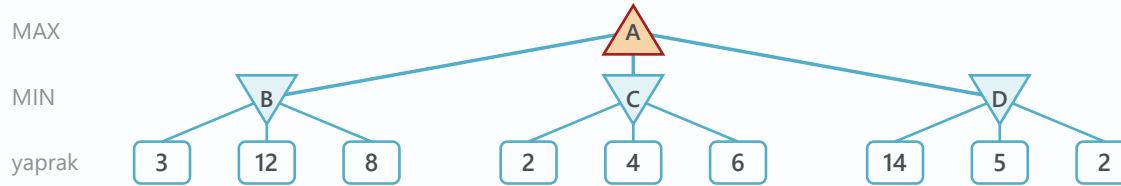
- İki oyuncu **sırayla** oynar; mükemmel bilgi, şans yok, oyun sonlu adımda biter.
- Normal oyun kuralı:** son hamleyi yapan kazanır (Nim; 21'i Söyleme'de ise 21'i söyleyen kaybeder). XOX ve satrançta beraberlik de var.
- Zermelo (1913):** Böyle bir oyunda ya bir taraf kazanmayı ya da iki taraf beraberliği garanti eder.
- Her konum **N** (sıradaki kazanır) ya da **P** (önceki kazanır): P'den her hamle N'ye, N'den en az bir hamle P'ye gider.

P (kırmızı): sıradaki kaybeder · kalın ok: kazandıran

Etiketler yapraktan köke hesaplanır: (0, 0)'da hamle yok → P. Bu, minimaksın özel hâlidir.

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Kök A'da sıra MAX'ta (büyük değer ister); B, C, D'de MIN (küçük ister). Yapraklar oyun sonu kazançları.

Adım 1 / 17

```
1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],  
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}  
3 def minimax(n, maxi):  
4     if isinstance(n, int):           # yaprak  
5         return n  
6     best = -99 if maxi else 99  
7     for c in T[n]:  
8         v = minimax(c, not maxi)  
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)  
10    return best  
▶ print(minimax("A", True))
```

DEĞİŞKENLER

n = "A"

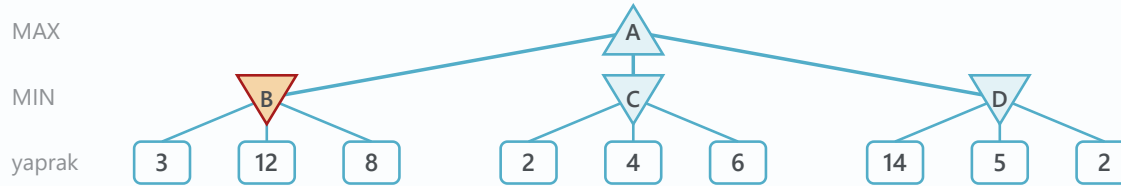
maxi = True

ÇAĞRI YIĞINI

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

B bir MIN düğümü: best = 99 ile başla, çocukları sırayla değerlendir.

Adım 2 / 17

```
1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],  
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}  
3 def minimax(n, maxi):  
4     if isinstance(n, int):          # yaprak  
5         return n  
6     ▶ best = -99 if maxi else 99  
7     ▶ for c in T[n]:  
8         v = minimax(c, not maxi)  
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)  
10    return best  
11 print(minimax("A", True))
```

DEĞİŞKENLER

n = "B"

maxi = False

best = 99

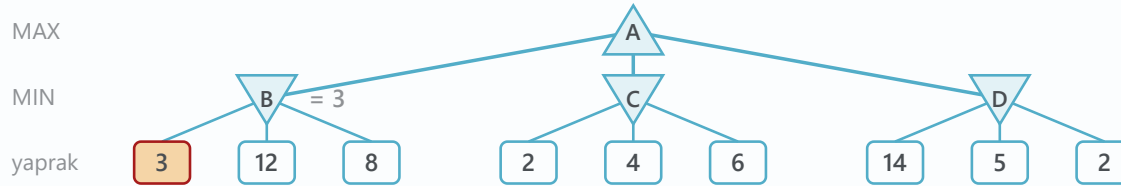
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("B", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Yaprak 3 (int → hemen döner). best = min(99, 3) = 3.

Adım 3 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))
  
```

DEĞİŞKENLER

n = "B"

c = 3

v = 3

best = 3

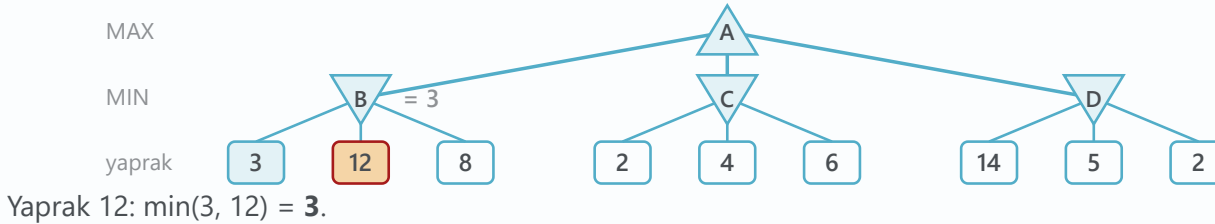
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("B", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Adım 4 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "B" c = 12 v = 12 best = 3

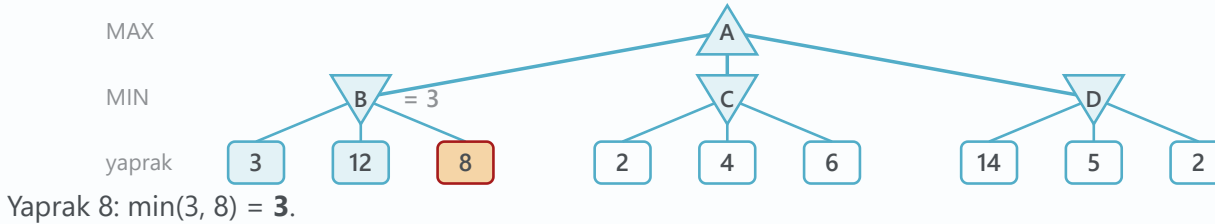
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("B", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Adım 5 / 17

```
1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],  
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}  
3 def minimax(n, maxi):  
4     if isinstance(n, int):           # yaprak  
5         return n  
6     best = -99 if maxi else 99  
7     for c in T[n]:  
8         v = minimax(c, not maxi)  
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)  
10    return best  
11 print(minimax("A", True))
```

DEĞİŞKENLER

n = "B"

c = 8

v = 8

best = 3

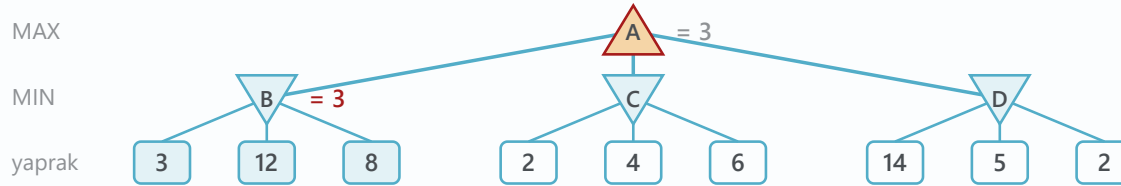
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("B", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

B değeri 3 olarak döner. A'da: $\max(-99, 3) = 3$.

Adım 6 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

`n = "A"` `maxi = True` `c = "B"`

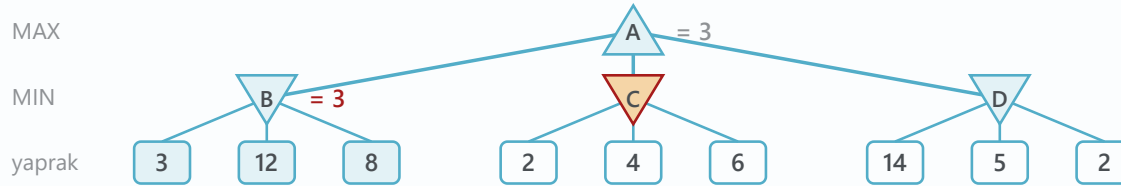
`v = 3` `best = 3`

ÇAĞRI YİĞİNİ

`minimax("A", True)`

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

A'nın sıradaki çocuğu C (MIN). Yeniden best = 99.

Adım 7 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     ▶ best = -99 if maxi else 99
7     ▶ for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "C"

maxi = False

best = 99

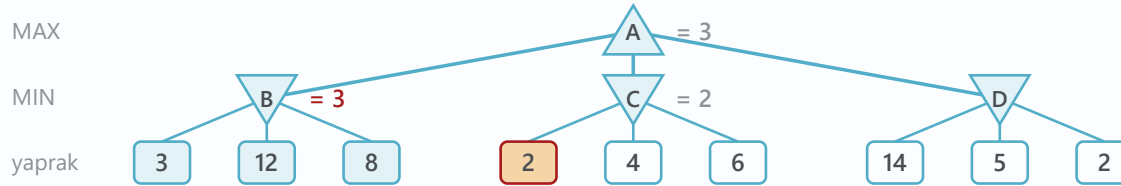
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("C", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Yaprak 2 (int → hemen döner). best = min(99, 2) = 2.

Adım 8 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "C"

c = 2

v = 2

best = 2

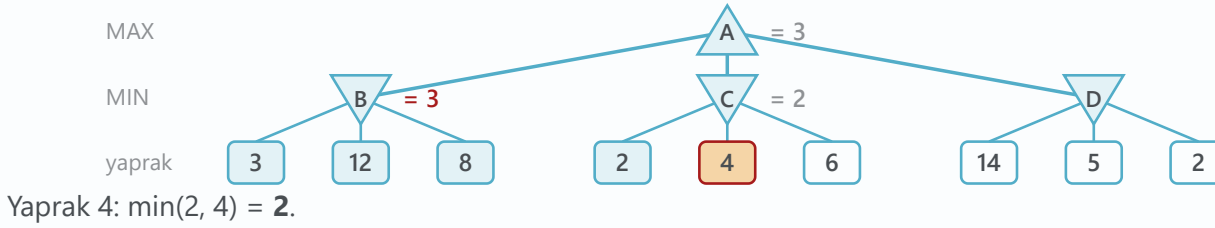
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("C", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Adım 9 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "C"

c = 4

v = 4

best = 2

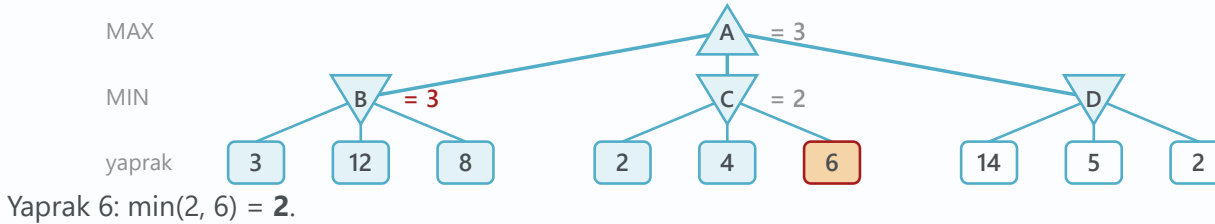
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("C", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Adım 10 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "C"

c = 6

v = 6

best = 2

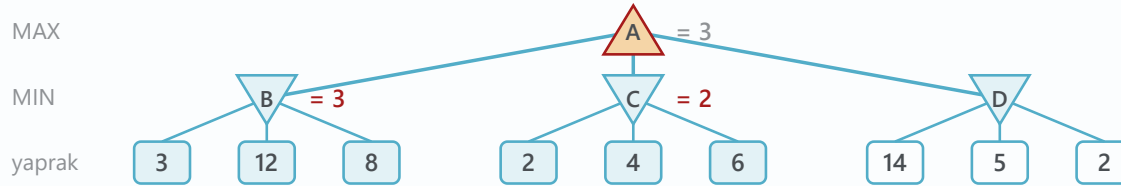
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("C", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

C değeri 2 olarak döner. A'da: $\max(3, 2) = 3$. C, A için B'den kötü.

Adım 11 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

`n = "A"` `maxi = True` `c = "C"`

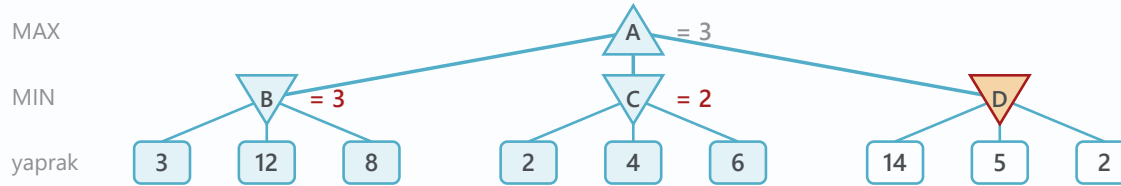
`v = 2` `best = 3`

ÇAĞRI YİĞİNİ

`minimax("A", True)`

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

A'nın sıradaki çocuğu D (MIN). Yeniden best = 99.

Adım 12 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     ▶ best = -99 if maxi else 99
7     ▶ for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "D"

maxi = False

best = 99

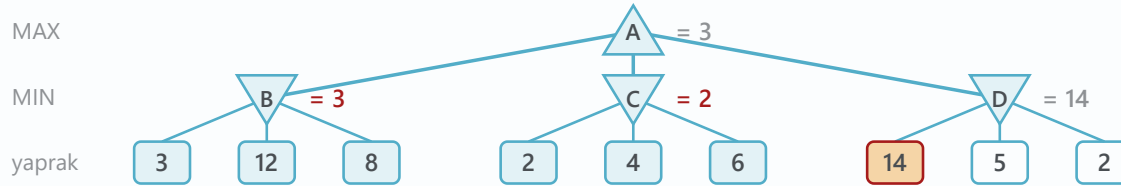
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("D", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Yaprak 14 (int → hemen döner). best = min(99, 14) = **14**.

Adım 13 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):          # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))
  
```

DEĞİŞKENLER

n = "D"

c = 14

v = 14

best = 14

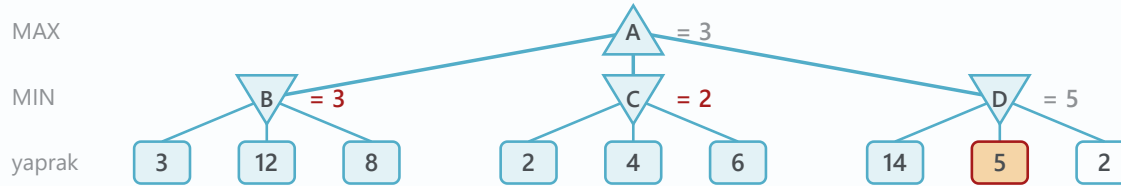
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("D", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Yaprak 5: $\min(14, 5) = 5$.

Adım 14 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))
  
```

DEĞİŞKENLER

n = "D"

c = 5

v = 5

best = 5

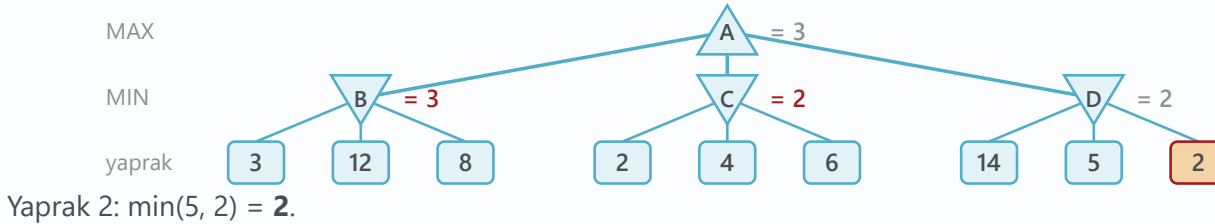
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("D", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Adım 15 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "D"

c = 2

v = 2

best = 2

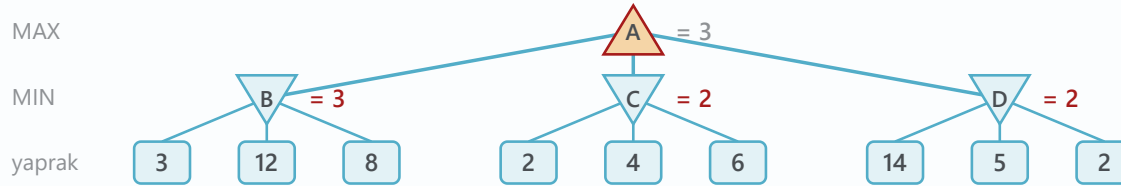
ÇAĞRI YIĞINI

minimax("D", False)

minimax("A", True)

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

D değeri 2 olarak döner. A'da: $\max(3, 2) = 3$. D'deki 14 cazip görünse de MIN 2'yi seçer.

Adım 16 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11 print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

`n = "A"` `maxi = True` `c = "D"`

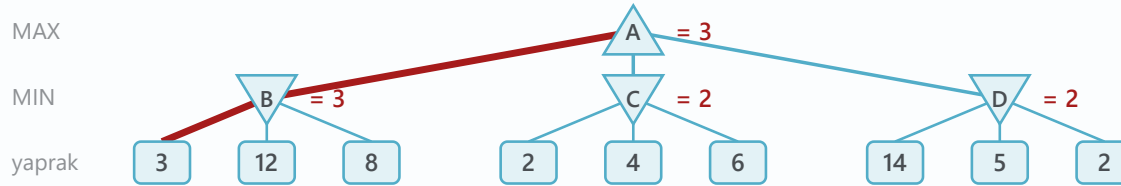
`v = 2` `best = 3`

ÇAĞRI YİĞİNİ

`minimax("A", True)`

ÇIKTI

Kod İzleme: Oyun Ağacında Minimaks

Oyunun değeri 3: MAX B'yi seçer, MIN ne yaparsa yapsın en az 3 garanti. 9 yaprağın hepsine bakıldı.

Adım 17 / 17

```

1 T = {"A": ["B", "C", "D"], "B": [3, 12, 8],
2     "C": [2, 4, 6], "D": [14, 5, 2]}
3 def minimax(n, maxi):
4     if isinstance(n, int):           # yaprak
5         return n
6     best = -99 if maxi else 99
7     for c in T[n]:
8         v = minimax(c, not maxi)
9         best = max(best, v) if maxi else min(best, v)
10    return best
11    print(minimax("A", True))

```

DEĞİŞKENLER

n = "A"

best = 3

ÇAĞRI YIĞINI

boş

ÇIKTI

3

XOX: Tüm Ağaç Aranabilir, Sonuç Beraberlik

- XOX'un ağacı küçük: tüm oyunları sayan program **255.168** farklı oyun ve **5.478** erişilebilir konum bulur.
- Boş tahtada minimaks değeri **0**: iki taraf da hatasız oynarsa oyun **berabere**.
- Sağdaki konumda X yalnız sol alt kareyle kaybetmez: O'nun çaprazını keser, aynı anda iki tehdit kurar (+1).
- Satrançta tam arama imkânsız ($\approx 10^{120}$ oyun): derinlik sınırı, değerlendirme fonksiyonu ve alfa-beta budaması.

X	-1	O
-1	O	-1
+1	-1	X

Boş karelerde: o hamleden sonraki minimaks değeri

sıra X'te

+1: X kazanır

-1: O kazanır

sol alt: O'yu
keser ve çift
tehdit kurar

Minimaks XOX rakibi bu değerleri hesaplayarak oynar: onu yenemezsiniz, en iyi ihtimalle berabere kalırsınız.

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

Taban durum: son söylenen 20 ise sıradaki oyuncu 21'i söylemek zorunda → **kaybeder** (Y).

Adım 1 / 16

```
▶ HEDEF = 21
▶ kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
3 for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
4     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
5         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

HEDEF = 21

kazanir[20] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 19$: 20 söylenerek rakip Y konumuna itilir $\rightarrow c = 19$ **K**.

Adım 2 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

$c = 19$

$kazanir[c] = True$

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 18$: 20 söylenerek rakip Y konumuna itilir $\rightarrow c = 18$ **K**.

Adım 3 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

$c = 18$

kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 17: 20 söylenerek rakip Y konumuna itilir → c = 17 **K**.

Adım 4 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 17

kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 16: 17, 18, 19 hepsi K (rakip kazanır) → c = 16 **Y**. Yeni kontrol sayısı!

Adım 5 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 16

kazanir[c] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 15$: 16 söylenerek rakip Y konumuna itilir $\rightarrow c = 15$ **K**.

Adım 6 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

$c = 15$

$\text{kazanir}[c] = \text{True}$

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 14: 16 söylenerek rakip Y konumuna itilir → c = 14 **K**.

Adım 7 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 14

kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 13$: 16 söylenerek rakip Y konumuna itilir $\rightarrow c = 13$ **K**.

Adım 8 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

$c = 13$

kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 12$: 13, 14, 15 hepsi K (rakip kazanır) $\rightarrow c = 12$ **Y**. Yeni kontrol sayısı!

Adım 9 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

$c = 12$

kazanir[c] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 11...9: aynı örüntü, hepsi bir sonraki Y'ye (12) ulaşabilir → K.

Adım 10 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 9

kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 8: 9, 10, 11 hepsi K (rakip kazanır) → c = 8 **Y**. Yeni kontrol sayısı!

Adım 11 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 8

kazanir[c] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı $c \rightarrow$

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

$c = 7 \dots 5$: aynı örüntü, hepsi bir sonraki Y'ye (8) ulaşabilir $\rightarrow$ K.

Adım 12 / 16

```

1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))

```

DEĞİŞKENLER

$c = 5$

$\text{kazanir}[c] = \text{True}$

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 4: 5, 6, 7 hepsi K (rakip kazanır) → c = 4 **Y**. Yeni kontrol sayısı!

Adım 13 / 16

```

1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))

```

DEĞİŞKENLER

c = 4

kazanir[c] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 3...1: aynı örüntü, hepsi bir sonraki Y'ye (4) ulaşabilir → K.

Adım 14 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶         for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

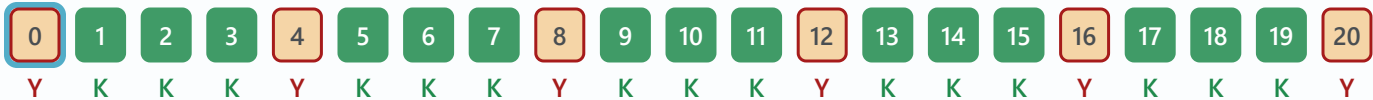
DEĞİŞKENLER

c = 1 kazanir[c] = True

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

c = 0 (oyun başı) Y: ilk oyuncu kaybeder. İkinci oyuncu hep 4, 8, 12, 16, 20'ye tamamlar.

Adım 15 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
▶ for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
▶     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
▶                     for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
6 kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
7 print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

c = 0

kazanir[c] = False

ÇIKTI

Kod İzleme: Geriye Doğru Çıkarım — 21'i Söyleme

son söylenen sayı c →

K: sırası gelen kazanır · Y (kırmızı): sırası gelen kaybeder, rakibe bırakılacak kontrol sayısı

Y konumları 4'ün katları: rakibe hep 4k bırak. Rakip x sayı söylerse sen $4 - x$ söyle.

Adım 16 / 16

```
1 HEDEF = 21
2 kazanir = {HEDEF - 1: False} # c=20: kayıp
3 for c in range(HEDEF - 2, -1, -1):
4     kazanir[c] = any(not kazanir[c + k]
5                     for k in (1, 2, 3) if c + k < HEDEF)
▶ kontrol = [c for c in kazanir if not kazanir[c]]
▶ print(sorted(kontrol))
```

DEĞİŞKENLER

`kontrol = [0, 4, 8, 12, 16, 20]`

ÇIKTI

`[0, 4, 8, 12, 16, 20]`

KOMBİNATORİYAL OYUNLAR

Nim: XOR ile Tam Çözülen Oyun

- **Kurallar:** birkaç jeton yığını; sırası gelen *tek* bir yığından en az bir jeton alır. Son jetonu alan kazanır.
- **Nim toplamı:** yığın boylarının bit bit XOR'u (eldesiz ikili toplama): $3 \oplus 4 \oplus 5 = 2$.
- **Bouton (1901):** Konum kaybedendir (P) $\Leftrightarrow$ nim toplamı 0.
- Neden? XOR 0 iken her hamle bir yığının en az bir bitini değiştirir $\rightarrow$ XOR $\neq$ 0. XOR = x $\neq$ 0 iken, x'in en soldaki 1 bitini taşıyan yığını h $\oplus$ x'e indirmek XOR'u 0 yapar.

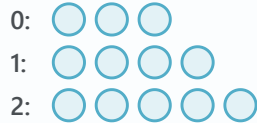
yığın	4	2	1	
0: 3 ○○○	0	1	1	
1: 4 ○○○○	1	0	0	
2: 5 ○○○○○	1	0	1	
$\oplus$ (XOR)	0	1	0	= 2
	2× 1	1× 1	2× 1	

tek sayıda 1 olan sütun $\rightarrow$ XOR'da 1

Sprague–Grundy teoremi: normal oyun kuralındaki her tarafsız oyun (iki oyuncunun hamleleri aynı) tek bir Nim yığına denktir.

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

4 2 1

3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

XOR

0	0	0	0
---	---	---	---

Konum [3, 4, 5]. Sıra bizde: nim toplamını (bit bit XOR) hesaplayalım.

Adım 1 / 7

```

▶ yiginlar = [3, 4, 5]
▶ x = 0
3 for h in yiginlar:
4     x ^= h           # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:     # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
10 print(yiginlar)

```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [3, 4, 5]

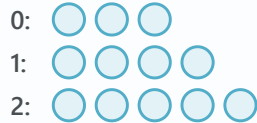
x = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

4 2 1

3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1
3	0	1	1

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

$x = 0 \text{ XOR } 3 = 3$ (ikili $000 \oplus 011 = 011$).

Adım 2 / 7

```

1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
▶ for h in yiginlar:
▶     x ^= h           # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:     # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
10 print(yiginlar)

```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [3, 4, 5]

h = 3

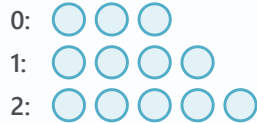
x = 3

ÇIKTI

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

4 2 1

3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1
XOR	7	1	1

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

$x = 3 \text{ XOR } 4 = 7$ (ikili $011 \oplus 100 = 111$).

Adım 3 / 7

```

1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
▶ for h in yiginlar:
▶     x ^= h           # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:     # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
10 print(yiginlar)

```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [3, 4, 5]

h = 4

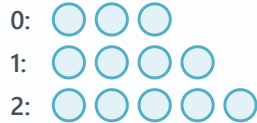
x = 7

ÇIKTI

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

4 2 1

3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1
2	0	1	0

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

$x = 7 \text{ XOR } 5 = 2$ (ikili $111 \oplus 101 = 010$).

Adım 4 / 7

```

1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
▶ for h in yiginlar:
▶     x ^= h           # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:    # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
10 print(yiginlar)

```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [3, 4, 5]

h = 5

x = 2

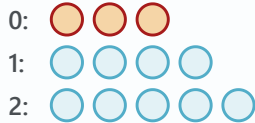
ÇIKTI

KOMBİNATORİYAL OYUNLAR

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

	4	2	1
3	0	1	1
4	1	0	0
5	1	0	1
XOR	2	0	1

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

Yığın 0: $3 \text{ XOR } 2 = 1 < 3 \rightarrow$ bu yığından 2 jeton alınabilir. (XOR'un en soldaki 1 biti, 3'ün de 1 biti.)

Adım 5 / 7

```
1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
3 for h in yiginlar:
4     x ^= h          # nim toplamı (XOR)
5     for i, h in enumerate(yiginlar):
6         if h ^ x < h: # küçültülebilir mi?
7             yiginlar[i] = h ^ x
8             print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9             break
10 print(yiginlar)
```

DEĞİŞKENLER

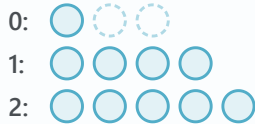
yiginlar = [3, 4, 5] x = 2

i = 0 h = 3 h ^ x = 1

ÇIKTI

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

ikili

	4	2	1
1	0	0	1
4	1	0	0
5	1	0	1
XOR	0	0	0

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

Yığın 0: 3 → 1. Yeni konum [1, 4, 5]: nim toplamı artık 0.

Adım 6 / 7

```

1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
3 for h in yiginlar:
4     x ^= h          # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:    # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
10 print(yiginlar)

```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [1, 4, 5] x = 2

i = 0 h = 3

ÇIKTI

yığın 0 : 3 -> 1

Kod İzleme: Nim'de Kazandıran Hamle (XOR)

yığınlar

0: ○
 1: ○ ○ ○ ○
 2: ○ ○ ○ ○ ○

ikili

4 2 1

1	0	0	1
4	1	0	0
5	1	0	1
XOR	0	0	0

her sütunda 1'lerin
sayısı çiftse XOR = 0

Rakip XOR = 0 konumunda: her hamlesi toplamı bozar, biz hep yeniden 0 yaparız → son jetonu biz alırız.

Adım 7 / 7

```

1 yiginlar = [3, 4, 5]
2 x = 0
3 for h in yiginlar:
4     x ^= h          # nim toplamı (XOR)
5 for i, h in enumerate(yiginlar):
6     if h ^ x < h:    # küçültülebilir mi?
7         yiginlar[i] = h ^ x
8         print("yığın", i, ":", h, "->", h ^ x)
9         break
▶ print(yiginlar)
```

DEĞİŞKENLER

yiginlar = [1, 4, 5] x = 2

ÇIKTI

yığın 0 : 3 -> 1
[1, 4, 5]

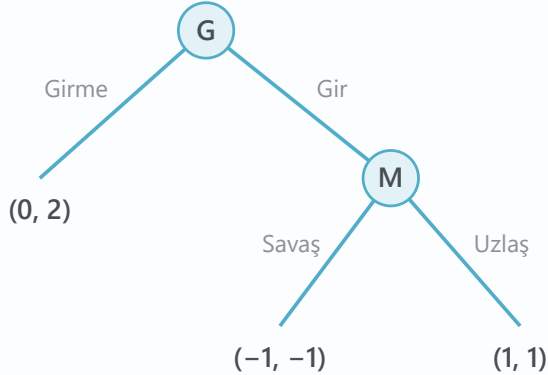
Alt Oyun ve Alt Oyun Mükemmel Denge

- **Alt oyun** (subgame): tek bir karar düğümünden başlayıp altındaki her şeyi içeren (bilgi kümelerini bölmeyen) oyun parçası.
- **Alt oyun mükemmel denge** (subgame perfect equilibrium, SPE): **her alt oyunda** Nash dengesi oluşturan strateji profili (Selten, 1965).
- Sıradan Nash dengesi, hiç ulaşılmayan düğümlerde **inandırıcı olmayan tehditlere** izin verebilir; SPE bunları eler.
- Sonlu ve mükemmel bilgili oyunlarda SPE **geriye doğru çıkarımla** (backward induction) bulunur (Kuhn/Zermelo).

Geriyeye doğru çıkarım

1. Yalnızca yapraklara bağlı son karar düğümlerini bul.
2. Orada karar veren oyuncunun en iyi dalını seç.
3. Düğümü, seçilen yaprağın kazancıyla değiştir.
4. Köke ulaşana kadar tekrarla.

Örnek: İnanırcı Olmayan Tehdit

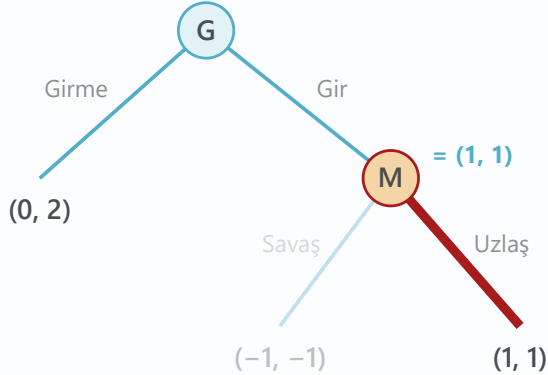

G önce seçer; M, yalnızca G girerse karar verir. Normal formda iki saf Nash dengesi vardır (sağdaki tablo).

satır ↓	sütun oyuncusu	
	Savaş	Uzlaş
Gir	(-1 , -1)	(1 , 1)
Girme	(0 , 2)	(0 , 2)

- (Gir, Uzlaş): SPE, geriye doğru çıkarımın sonucu.
- (Girme, Savaş): Nash dengesi, ama M'nin "girersen savaşırım" tehdidi **inandırıcı değil**: G girdiğinde savaşmak M'ye -1, uzlaşmak 1 verir.

Örnek: İnandırıcı Olmayan Tehdit

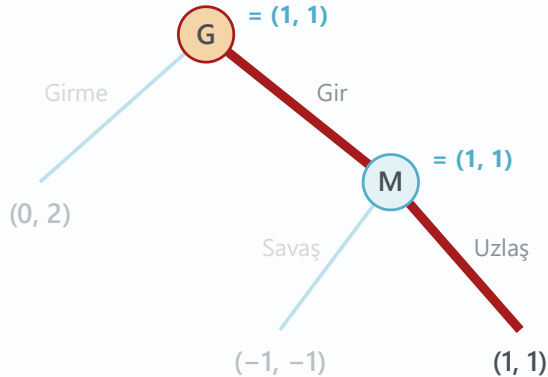
Son düğüm M: Savaş $\rightarrow -1$, Uzlaş $\rightarrow 1 \Rightarrow$
Uzlaş. M'nin düğümünün değeri $(1, 1)$.

Adım 2 / 3

satır ↓	sütun oyuncusu	
	Savaş	Uzlaş
Gir	$(-1, -1)$	$(1, 1)$
Girme	$(0, 2)$	$(0, 2)$

- (Gir, Uzlaş): SPE, geriye doğru çıkarımın sonucu.
- (Girme, Savaş): Nash dengesi, ama M'nin "girersen savaşıyorum" tehdidi **inandırıcı değil**: G girdiğinde savaşmak M'ye -1 , uzlaşmak 1 verir.

Örnek: İnandırıcı Olmayan Tehdit

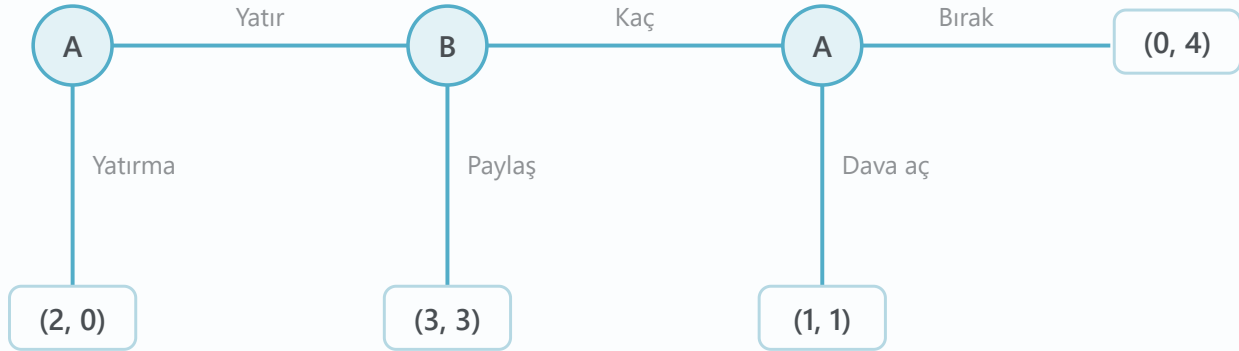
Kök G: $\text{Girme} \rightarrow 0$, $\text{Gir} \rightarrow 1$ (M'nin uzlaşacağını bilerek) $\Rightarrow$ **Gir**. SPE: (Gir, Uzlaş), sonuç (1, 1).

Adım 3 / 3

satır ↓	sütun oyuncusu	
	Savaş	Uzlaş
Gir	(-1 , -1)	(1 , 1)
Girme	(0 , 2)	(0 , 2)

- (Gir, Uzlaş): SPE, geriye doğru çıkarımın sonucu.
- (Girme, Savaş): Nash dengesi, ama M'nin "girersen savaşıyorum" tehdidi **inandırıcı değil**: G girdiğinde savaşmak M'ye -1, uzlaşmak 1 verir.

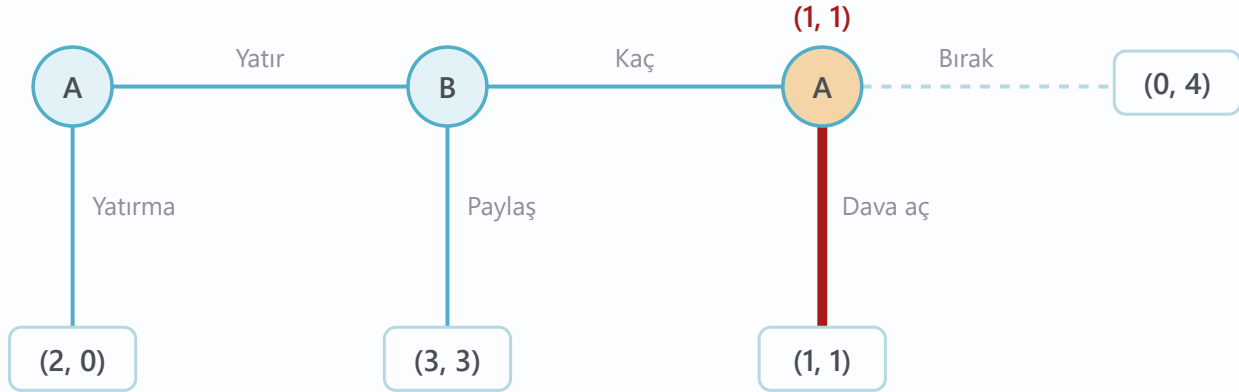
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Ayşe yatırım yapar ya da yapmaz. Yaparsa Bora kârı paylaşır ya da parayla kaçır. Kaçarsa Ayşe dava açar ya da bırakır. Çözüm **sondan** başlar.

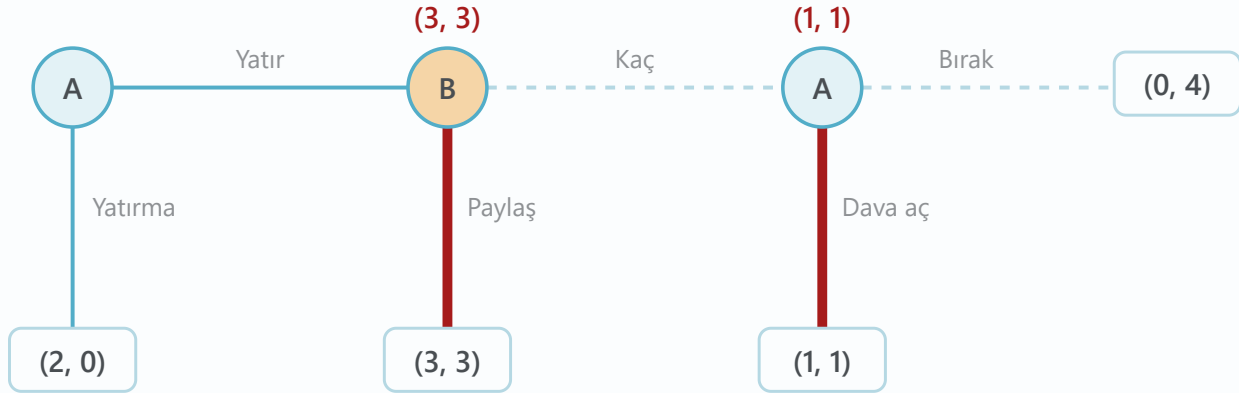
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Son karar düğümü (Ayşe, Bora kaçtıktan sonra): Dava aç 1 > Bırak 0 → **Dava aç**. Düğümün değeri (1, 1).

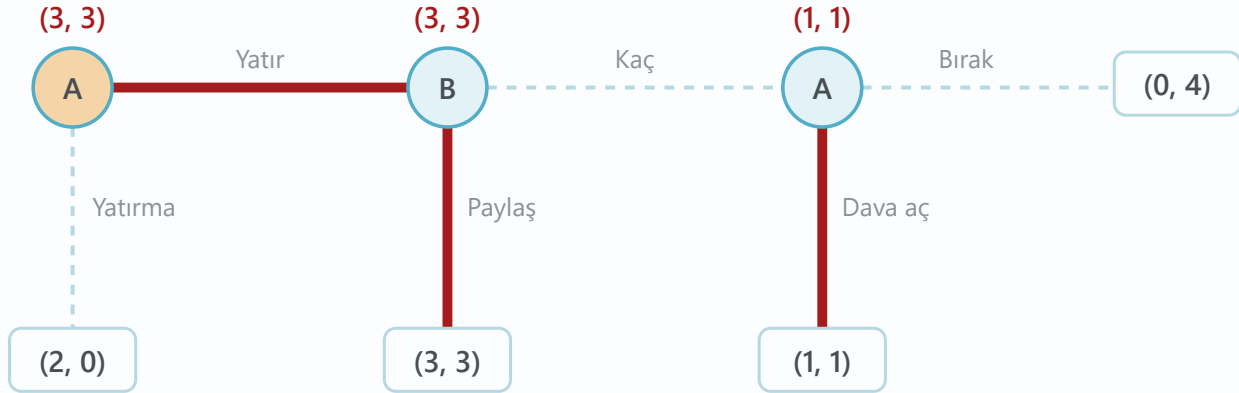
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Bora, kaçarsa dava yiyeceğini bilir: Paylaş 3 > Kaç 1 → **Paylaş**. Bora'nın düğümünün değeri (3, 3).

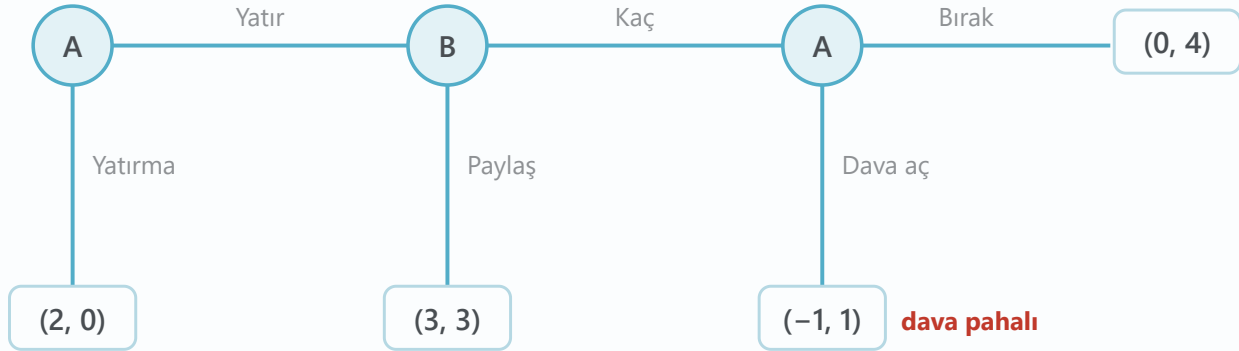
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Kök: Yatır 3 > Yatırma 2 → **Yatır**. Alt oyun mükemmel denge: Ayşe (Yatır, Dava aç), Bora Paylaş; sonuç **(3, 3)**.

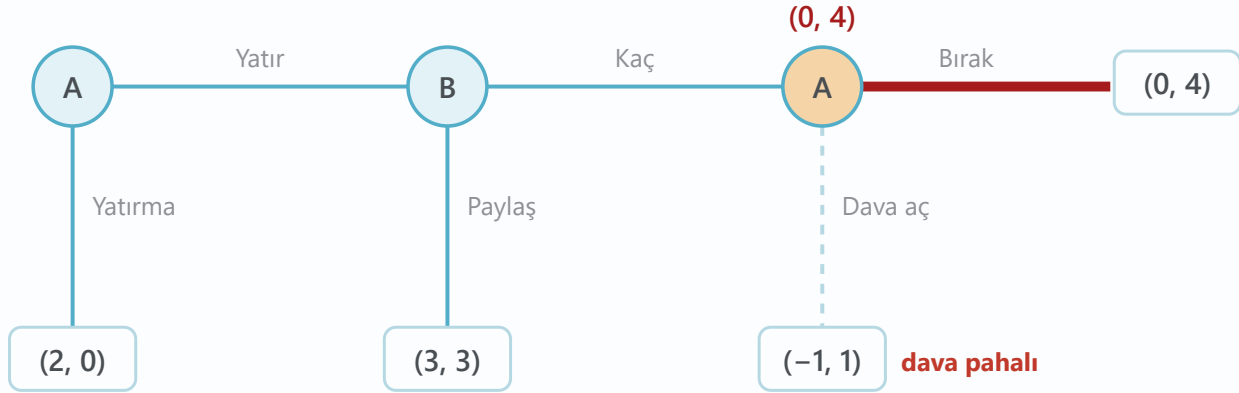
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Şimdi dava pahalı: dava açan Ayşe -1 alır. Ağaç aynı, yalnız bir yaprak değişti. Yeniden sondan başlanır.

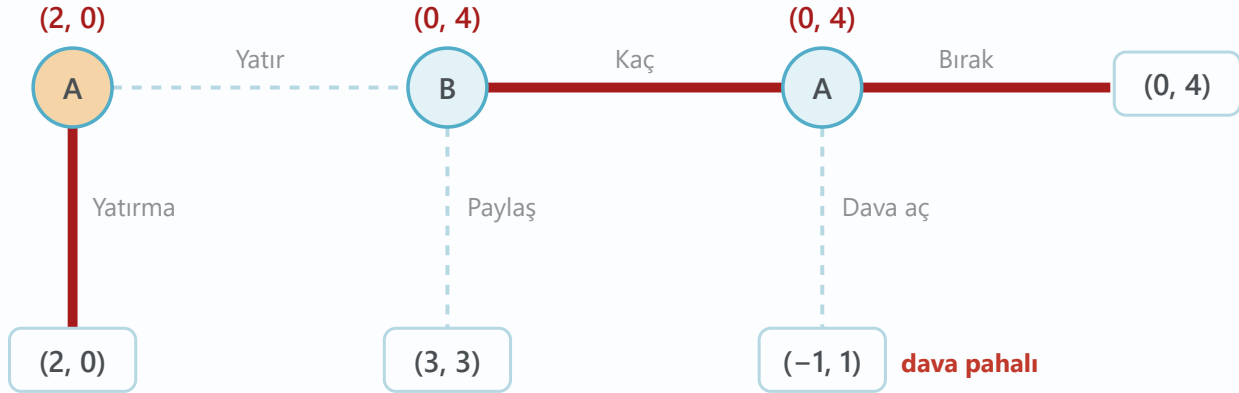
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Son düğüm: Bırak $0 >$ Dava aç $-1 \rightarrow$ **Bırak**. Düğümün değeri (0, 4).

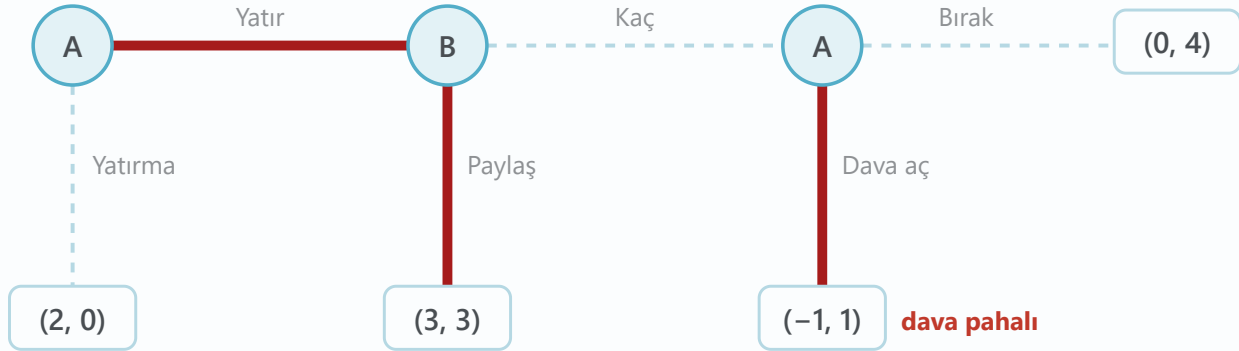
Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

Bora: Kaç 4 > Paylaş 3 → **Kaç**. Kök: Yatırma 2 > 0 → **Yatırma**. Sonuç (2, 0): ikisi de (3, 3)'ten kötü.

Adım Adım: Geriye Doğru Çıkarım (Yatırım Oyunu)

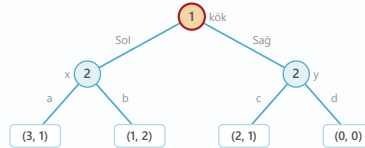

A: Ayşe (yatırımcı), B: Bora (girişimci); yaprakta (Ayşe, Bora)

“Kaçarsan dava açarım” planıyla (Yatır, Paylaş) yine bir **Nash dengesidir**: kimse tek başına sapmaz. Ama tehdit inandırıcı değil ($-1 < 0$): alt oyun mükemmel denge değil.

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Kökte oyuncu 1 (indis 0), x ve y'de oyuncu 2 (indis 1) seçer. `cozum(kök)` çağrılır.

Adım 1 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4
5     ▶ ad, oyuncu, dallar = d
6     ▶ en_iyi = None
7
8     for hamle, cocuk in dallar:
9         v = cozum(cocuk)
10        if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
11            en_iyi, secim = v, hamle
12    print(ad, secim)
13    return en_iyi
14
15 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
16                  ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
17
18 ▶ print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = kök

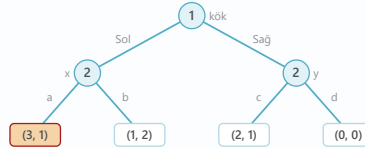
oyuncu = 0

en_iyi = None

ÇIKTI

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Sol dalı: `cozum(x)` → ilk dal a, yaprak (3, 1) olduğu gibi döner.

Adım 2 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]]),
13         ['Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]]]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = x

oyuncu = 1

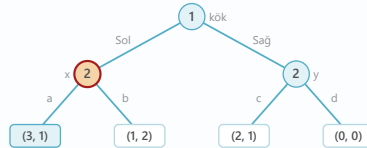
hamle = a

v = (3, 1)

ÇIKTI

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

x'te en_iyi henüz yok: en_iyi = (3, 1), secim = a.

Adım 3 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
13                ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = x oyuncu = 1

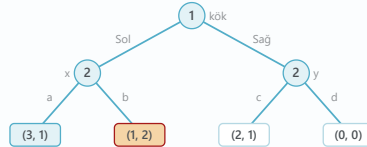
v = (3, 1)

en_iyi = (3, 1) secim = a

ÇIKTI

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

İkinci dal b: (1, 2). Oyuncu 2 kendi kazancına bakar: $v[1] = 2 > \text{en_iyi}[1] = 1$.

Adım 4 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [['Sol', ['x', 1, [['a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]],
13                ['Sağ', ['y', 1, [['c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]]]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = x

oyuncu = 1

hamle = b

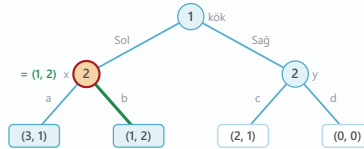
v = (1, 2)

en_iyi = (3, 1)

ÇIKTI

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

secim = b; "x b" yazılır, x'in değeri (1, 2). Oyuncu 1'in en sevdiği (3, 1) ulaşamaz oldu.

Adım 5 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):          # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10        print(ad, secim)
11        return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
13                  ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = x

en_iyi = (1, 2)

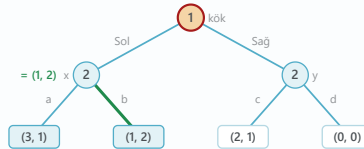
secim = b

ÇIKTI

x b

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Kökte Sol'un değeri (1, 2): `en_iyi = (1, 2)`, `secim = Sol`.

Adım 6 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
13                ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

`ad = kök`

`oyuncu = 0`

`hamle = Sol`

`v = (1, 2)`

`en_iyi = (1, 2)`

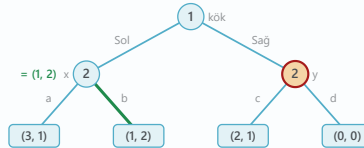
`secim = Sol`

ÇIKTI

`x b`

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Sağ dalı: `cozum(y)`. $c \rightarrow (2, 1)$, $d \rightarrow (0, 0)$; oyuncu 2 için $1 > 0$, `secim = c`.

Adım 7 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
13                ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

`ad = y`

`oyuncu = 1`

`en_iyi = (2, 1)`

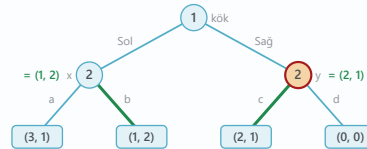
`secim = c`

ÇIKTI

x b

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

"y c" yazılır; y'nin değeri (2, 1) döner.

Adım 8 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_ iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_ iyi is None or v[oyuncu] > en_ iyi[oyuncu]:
9             en_ iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_ iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]],
13             ['Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = **y** en_ iyi = **(2, 1)**

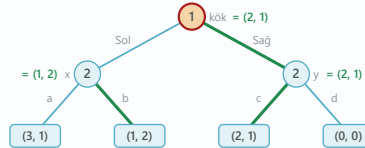
secim = **c**

ÇIKTI

x b
y c

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Kökte oyuncu 1 karşılaştırır: Sağ 2 > Sol 1 → secim = Sağ. "kök Sağ" yazılır.

Adım 9 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_yi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_yi is None or v[oyuncu] > en_yi[oyuncu]:
9             en_yi, secim = v, hamle
10        print(ad, secim)
11    return en_yi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]],
13              ['Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

ad = kök oyuncu = 0

v = (2, 1)

en_yi = (2, 1)

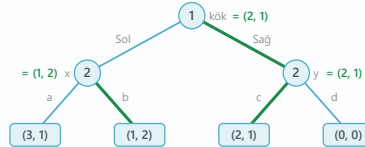
secim = Sağ

ÇIKTI

```
x b
y c
kök Sağ
```

SIRALI OYUNLAR VE GERİYE DOĞRU ÇIKARIM

Kod İzleme: `cozum(d)`

Sonuç (2, 1). SPE: (Sağ; x'te b, y'de c). Ulaşılmayan x'teki b de stratejinin parçasıdır.

Adım 10 / 10

```
1 def cozum(d):
2     if isinstance(d, tuple):           # yaprak: kazanç
3         return d
4     ad, oyuncu, dallar = d
5     en_iyi = None
6     for hamle, cocuk in dallar:
7         v = cozum(cocuk)
8         if en_iyi is None or v[oyuncu] > en_iyi[oyuncu]:
9             en_iyi, secim = v, hamle
10    print(ad, secim)
11    return en_iyi
12 kok = ['kök', 0, [('Sol', ['x', 1, [('a', (3, 1)), ('b', (1, 2))]),
13                ('Sağ', ['y', 1, [('c', (2, 1)), ('d', (0, 0))]])]]
14 print(cozum(kok))
```

DEĞİŞKENLER

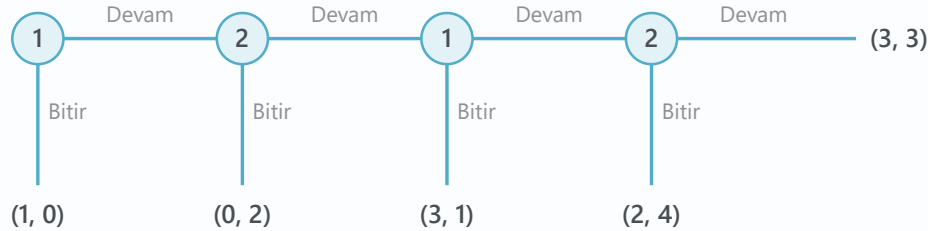
`sonuç = (2, 1)`

ÇIKTI

```
x b
y c
kök Sağ
(2, 1)
```

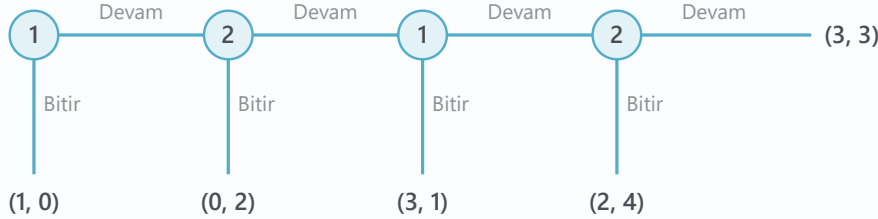
Kırkayak Oyunu (Centipede Game)

- İki oyuncu sırayla karar verir (Rosenthal, 1981). Her düğümde oyuncu ya **Bitir** der ve o anki paylaşım gerçekleşir, ya da **Devam** der ve toplam büyür.
- Toplam kazanç büyür ($1 \rightarrow 2 \rightarrow 4 \rightarrow 6$; sonda da 6), ama devam eden oyuncu, rakibi bir sonraki adımda bitirirse daha az alır.

Düğümdeki sayı karar veren oyuncudur. Yapraklarda (Oyuncu 1, Oyuncu 2) kazancı; en sağda herkes devam ederse $(3, 3)$.

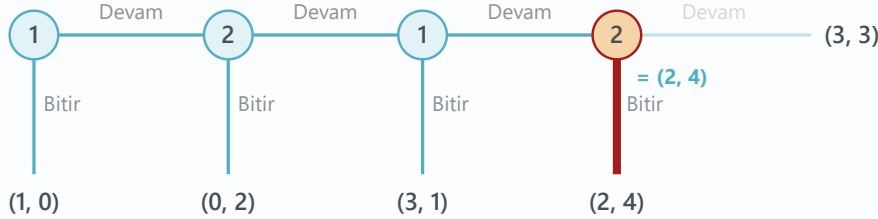
Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	?	?	?
3	Oyuncu 1	(3, 1)	?	?	?
2	Oyuncu 2	(0, 2)	?	?	?
1	Oyuncu 1	(1, 0)	?	?	?

Oyuncu 1 başlar; her düğümde oyuncu **Bitir** (aşağı) ya da **Devam** (sağa) der. Son karar düğümünden (4. düğüm, Oyuncu 2) başlayıp geriye gideceğiz.

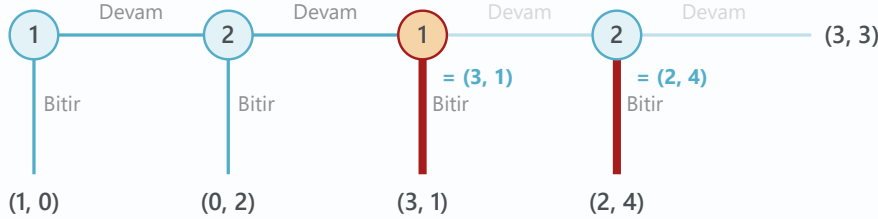
Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	(3, 3)	Bitir	(2, 4)
3	Oyuncu 1	(3, 1)	?	?	?
2	Oyuncu 2	(0, 2)	?	?	?
1	Oyuncu 1	(1, 0)	?	?	?

4. düğüm, Oyuncu 2: Bitir $\rightarrow$ 4, Devam $\rightarrow$ 3 (devamın değeri (3, 3)). $4 > 3 \Rightarrow$ **Bitir**; düğümün değeri (2, 4).

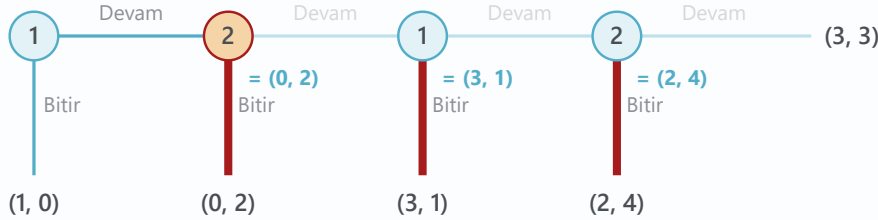
Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	(3, 3)	Bitir	(2, 4)
3	Oyuncu 1	(3, 1)	(2, 4)	Bitir	(3, 1)
2	Oyuncu 2	(0, 2)	?	?	?
1	Oyuncu 1	(1, 0)	?	?	?

3. düğüm, Oyuncu 1: Bitir $\rightarrow$ 3, Devam $\rightarrow$ 2 (devamın değeri (2, 4)). $3 > 2 \Rightarrow$ **Bitir**; düğümün değeri (3, 1).

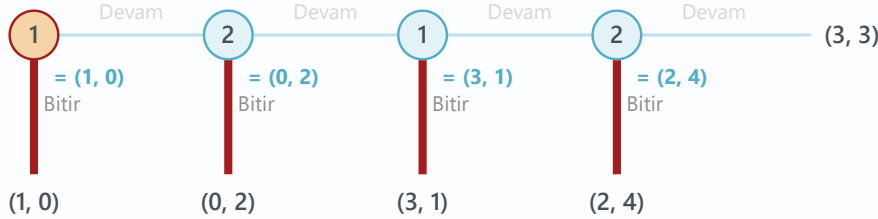
Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	(3, 3)	Bitir	(2, 4)
3	Oyuncu 1	(3, 1)	(2, 4)	Bitir	(3, 1)
2	Oyuncu 2	(0, 2)	(3, 1)	Bitir	(0, 2)
1	Oyuncu 1	(1, 0)	?	?	?

2. düğüm, Oyuncu 2: Bitir → 2, Devam → 1 (devamın değeri (3, 1)). $2 > 1 \Rightarrow$ **Bitir**; düğümün değeri (0, 2).

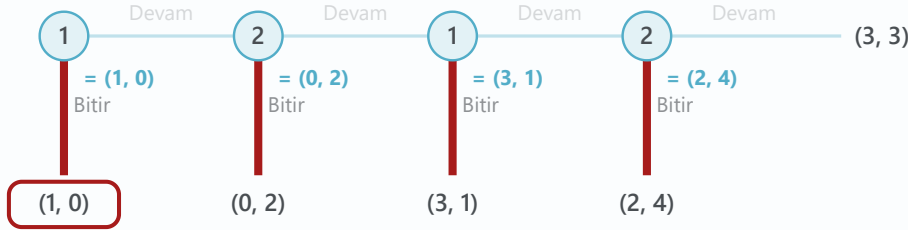
Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	(3, 3)	Bitir	(2, 4)
3	Oyuncu 1	(3, 1)	(2, 4)	Bitir	(3, 1)
2	Oyuncu 2	(0, 2)	(3, 1)	Bitir	(0, 2)
1	Oyuncu 1	(1, 0)	(0, 2)	Bitir	(1, 0)

1. düğüm, Oyuncu 1: Bitir $\rightarrow 1$, Devam $\rightarrow 0$ (devamın değeri (0, 2)). $1 > 0 \Rightarrow$ **Bitir**; düğümün değeri (1, 0).

Kırkayak: Geriye Doğru Çıkarım Adım Adım

Düğüm	Karar veren	Bitir	Devamın değeri	Karar	Düğüm değeri
4	Oyuncu 2	(2, 4)	(3, 3)	Bitir	(2, 4)
3	Oyuncu 1	(3, 1)	(2, 4)	Bitir	(3, 1)
2	Oyuncu 2	(0, 2)	(3, 1)	Bitir	(0, 2)
1	Oyuncu 1	(1, 0)	(0, 2)	Bitir	(1, 0)

Alt oyun mükemmel denge: her oyuncu **her düğümde Bitir**. Oyun ilk hamlede (1, 0) ile biter; oysa (3, 3) ikisi için de daha iyiydi.

Kırkayak Oyunu: Teori ve Deney

Teori (SPE)

Her oyuncu her düğümde Bitir der; oyun ilk hamlede (1, 0) ile biter. Oyunun herhangi bir Nash dengesinde de sonuç aynıdır.

Verimsizlik

(3, 3) her iki oyuncu için de (1, 0)'dan iyidir: SPE sonucu **Pareto optimal değildir**. Düğüm sayısı arttıkça kayıp büyür.

Deney

Laboratuvarda oyuncuların çoğu ilk düğümde bitirmez; birkaç tur devam eder (McKelvey ve Palfrey, 1992).

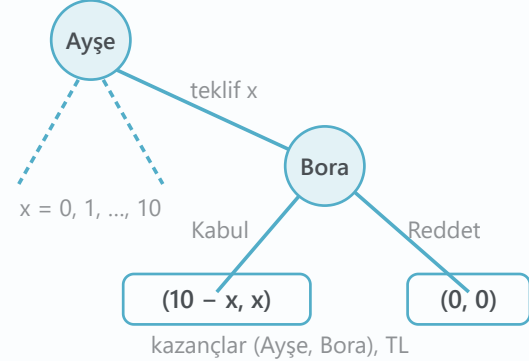
Neden?

Geriye doğru çıkarım, rasyonelliğin **ortak bilgi** olmasını ve uzun bir akıl yürütme zincirini gerektirir; rakibin biraz "iyi niyetli" olma ihtimali bile devam etmeyi kârlı kılar.

Kırkayak, sonlu tekrarlanan Mahkûmun İkilemi ile aynı mantığı paylaşır: son turdan geriye bakınca işbirliği çözülür. Sonsuz ufukta ise işbirliği dengede kalabilir.

Ültimatom Oyunu: Pazarlıkta Geriye Doğru Çıkarım

- Kural:** Ayşe 10 TL'nin x TL'sini Bora'ya önerir (tam TL). Bora **kabul** ederse paylaşım $(10 - x, x)$ olur, **reddederse** ikisi de 0 alır (Güth, Schmittberger ve Schwarze, 1982).
- Geriye doğru çıkarım:** Bora'nın düğümünde $x > 0$ için kabul (x) retten (0) iyidir. Ayşe bunu bilerek en küçük pozitif teklifi verir: **SPE sonucu (9, 1)**. (Bora $x = 0$ 'da kayıtsız; 0'ı da kabul ediyorsa $(10, 0)$ da bir SPE'dir.)
- İnandırıcı olmayan tehdit:** "4 TL'den azını reddederim" sözü bir Nash dengesini destekler, ama 1 TL önerildiğinde reddetmek Bora'ya $0 < 1$ verir.

Teklif (toplamın oranı)	Kuram (yalnız para)	Deneylerde
En sık teklif	en küçük birim	%40–50
%20'nin altı	kabul edilir	yaklaşık yarısı reddedilir

Sık hata: Deney sonucunu "oyuncular geriye doğru çıkarım yapamıyor" diye okumak. Ret, adalet kaygısının fayda fonksiyonunda yer aldığını gösterir; teklif verenler de bunu bekleyip cömert davranır (Camerer, 2003).

Sonsuz Tekrarlı Mahkûmun İkilemi: Tetik Stratejisi

Kinci tetik stratejisi (grim trigger): Sessiz başla; rakip bir kez ihanet ederse sonsuza dek İhanet. Aynı tek atışlık oyun tekrarlanınca sonucu belirleyen, oyunun **ne zaman biteceğinin bilinip bilinmediğidir**.

Sonlu ve bilinen ufuk

Son turda gelecek yoktur, ceza da yoktur: orada İhanet baskındır. Geriye doğru çıkarım bunu bir önceki tura, oradan ilk tura taşır; her turda İhanet (kırkayaktaki gibi).

Sonsuz ufuk (her tur δ olasılıkla sürer)

Bugünkü ihanetin kazancı, gelecekteki kalıcı cezanın kaybıyla tartılır. δ yeterince büyükse (oyuncular sabırlıysa) sapmak kârlı değildir ve işbirliği dengede kalır.

Ceza inandırıcıdır, çünkü (İhanet, İhanet) tek atışlık oyunun dengesidir: iki kinci tetik stratejisi birlikte **alt oyun mükemmel dengedir**.

Sık Yapılan Hatalar: Sıralı Oyunlar

Kökten başlamak

İlk hamle, sonraki hamlelere verilecek tepkiye bağlıdır; çözüm her zaman son karar düğümlerinden başlar.

Yanlış kişinin kazancı

Her düğümde yalnız *orada karar veren* oyuncunun sayısı karşılaştırılır (Bora'nın düğümünde ikinci sayı).

Stratejiyi yol sanmak

Strateji, ulaşılmayan düğümler dahil her düğüm için seçimi içerir: Ayşe'nin stratejisi (Yatır, Dava aç).

Nash = alt oyun mükemmel sanmak

Her alt oyun mükemmel denge Nash dengesidir; tersi doğru değil: inandırıcı olmayan tehdit içeren Nash dengeleri vardır.

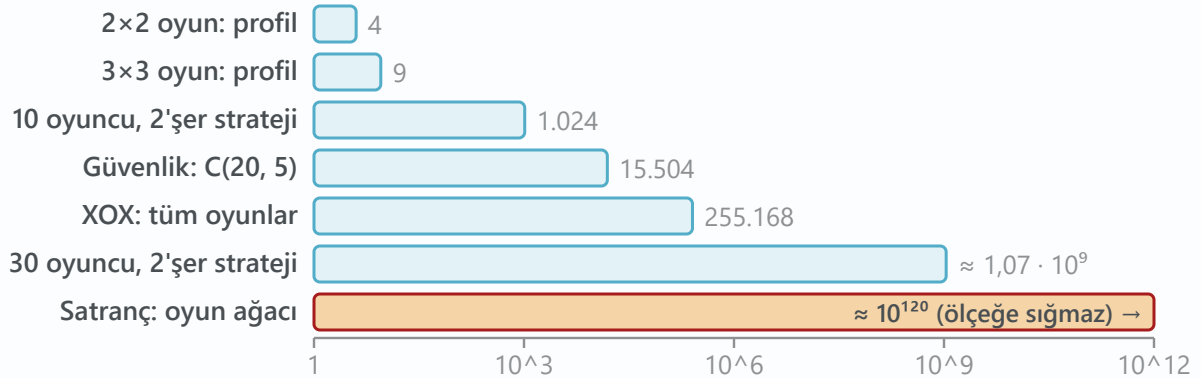
Eşzamanlıyı sıralı çözmek

Hamleler görülmüyorsa (Mahkûmun İkilemi) ağaçta bilgi kümesi vardır; geriye doğru çıkarım doğrudan uygulanmaz, matris çözülür.

Söz = taahhüt sanmak

"Dava açarım" demek yetmez; tehdidin uygulanması o anda kârlı olmalı ya da önceden bağlanmalı (sözleşme, teminat).

Algoritmik Oyun Kuramı Neden “Algoritmik”?

Büyüklik

Oyunun tanımı bile üstel büyür: n oyuncu $\times$ 2 strateji $\rightarrow 2^n$ profil. Kaba kuvvet tarama ölçeklenmez.

Karmaşıklık

Nash dengesi hep var, ama onu bulmak iki oyunculu oyunlarda bile hesaplama açısından zordur.

Yapı ve tasarım

Özel yapı verimlilik getirir: sıfır toplamı da doğrusal programlama, Nim'de XOR. Kurallar da algoritmadır.

Algoritmik Oyun Kuramının Dört Sorusu

1. Hesaplama: denge bulunabilir mi?

Polinom zamanda çözülen problemler P sınıfındadır. Sıfır toplamlı oyunlar doğrusal programlamayla bu sınıftadır; genel oyunlarda Nash dengesi bulmak **PPAD-tam**, genelleştirilmiş $n \times n$ Hex ise **PSPACE-tam**dır.

2. Verimlilik: bencillik ne kaybettirir?

Anarşinin Bedeli = en kötü dengenin maliyeti / en iyi sonucun maliyeti. Mahkûmun ikileminde hapis yılını maliyet sayarsak denge toplam 4 yıl, (Sessiz, Sessiz) 2 yıl: oran $4/2 = 2$.

3. Tasarım: hangi kurallar?

Mekanizma tasarımı, oyuncuların özel bilgisini dürüstçe bildirmesini sağlayan (teşvik uyumlu) kuralları arar: açık artırmalar, eşleştirme, oylama.

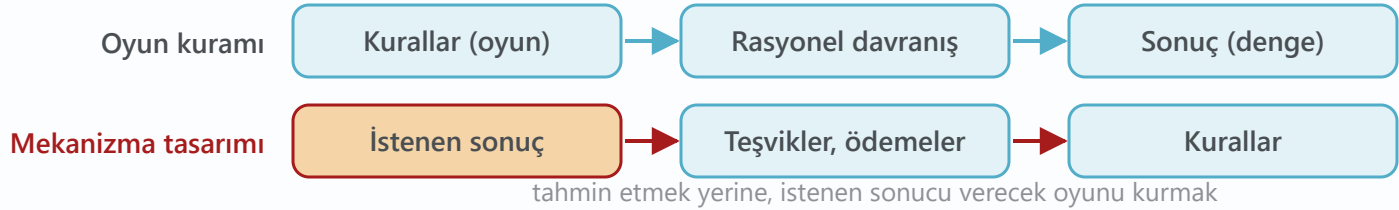
4. Dinamik: oyuncular dengeye nasıl ulaşır?

Tekrarlanan ve çevrimiçi oyunlarda bilgi zamanla gelir; oyuncular geçmişten öğrenerek stratejisini uyarlar.

Dört sorunun ortak dili: oyunların sınıflandırılması, klasik oyunların dengeleri ve sıralı oyunlarda geriye doğru çıkarım.

Mekanizma Tasarımı: Tersine Oyun Kuramı

- Oyun kuramı verilen bir oyunun sonucunu tahmin eder; **mekanizma tasarımı** istenen sonucu verecek kuralları ve teşvikleri tasarlar.
- Zorluk: Ajanların özel bilgisi (değerleme, konum, tercih) tasarımcıya kapalıdır; ajanlar yalan söyleyebilir.

Para ile

Tasarımcı ödeme alabilir; ödemeler doğru söylemeyi teşvik eder.

açık artırmalar, reklam yerleşimi

Para olmadan

Teşvikler yalnızca kuralla sağlanır; genellikle hedeften biraz ödün verilir.

seçimler, oda takası, tesis yeri

Gerçek Dünya Uygulamaları

Arama reklamları

Reklam alanları her aramada **genelleştirilmiş ikinci fiyat** (GSP) açık artırmasıyla dağıtılır. Çok alanlı GSP'de dürüst teklif baskın değildir.

Spektrum açık artırmaları

Devletler frekans lisanslarını tasarlanmış açık artırmalarla satar (ABD'de 1994'ten beri).

Okul yerleştirme

Öğrenci önerili Gale–Shapley algoritmasında öğrencinin gerçek tercihlerini yazması en iyisidir; sonuç kararlı bir eşleştirmedir.

Oda ve vardiya takası

Herkes elindekini getirir; takas döngüleriyle kimse eskisinden kötü bir şey almaz ve para kullanılmaz.

Trafik ve yönlendirme

Her sürücü kendi en hızlı yolunu seçer; bencil seçimlerin toplam gecikmeye maliyeti Anarşinin Bedeli ile ölçülür.

Platformlar ve teşvikler

Yoğunluk fiyatlandırması sürücülere yoğun saatlere çeker; Bitcoin madencileri işlemleri ödül için doğrular.

Ortak fikir: kurallar öyle tasarlanır ki herkes **kendi çıkarına** davranırsa bile sistem iyi çalışır.

ÖZET

Özet: Kavram Haritası

Kavram	Kısa tanım	Örnek
Normal / genişletilmiş form	Matris (eşzamanlı) ya da sırayı ve bilgiyi gösteren oyun ağacı	TKM, fiyat rekabeti; satranç
Sınıflandırma	Zamanlama, anlaşma, toplam kazanç, simetri, bilgi, ufuk	Satranç: sıralı, sıfır toplamalı, mükemmel bilgili
Baskın strateji, Nash dengesi	Karşı taraf ne yaparsa yapsın daha iyi; tek taraflı sapma kârsız	İhanet; (İhanet, İhanet)
Pareto optimallik	Kimseyi kötüleştirmeden iyileştirilemez	Denge $(-2, -2)$ değil
Klasik 2×2 oyunlar	Çatışma ya da koordinasyon; saf dengeler en iyi tepkiyle bulunur	Yazı-Tura: yok; Geyik Avı: iki
Yinelemeli eleme, seviye-k	Baskılananları tekrar tekrar sil; inanca göre en iyi tahmin	2/3 oyunu: $90 \rightarrow 60 \rightarrow 40 \rightarrow \dots \rightarrow 0$
Minimaks, Nim	Yapraktan köke en iyi seçim; P/N konumları	Ağaç değeri 3; XOX berabere; Nim XOR
Alt oyun mükemmel denge	Her alt oyunda Nash; geriye doğru çıkarımla bulunur	Piyasaya giriş; kırkayak $(1, 0)$
Kinci tetik stratejisi	Sonsuz tekrarda ihaneti kalıcı cezayla caydırmak	Sabırlı oyuncularda (δ) büyük işbirliği

ÖZET

Örnek Problemler (1/2)

1. Fiyat rekabeti oyununda baskın stratejiler ve denge nedir? Denge Pareto optimal mi?
2. Oyun 0–100 aralığında ve hedef “ortalamanın yarısı” olsaydı yinelemeli eleme nasıl ilerlerdi, denge ne olurdu?
3. 2/3 oyununda (0–90) sınıfın %20'si seviye 0, %80'i seviye 1 düşünüyorsa hangi seviye kazanır?
4. $(A, A) = (4, 1)$, $(B, B) = (1, 4)$, diğer hücreler $(0, 0)$. Saf dengeler hangileri? Oyun hangi klasik oyuna benzer?
5. Altı klasik 2×2 oyundan hangileri sıfır toplamalı, hangileri simetrik?

► Cevapları göster

ÖZET

Örnek Problemler (2/2)

6. Nim konumu [2, 5, 6]. Sıra sizde: kazanan konum mu? Kazandıran hamle hangisi?
7. MAX kökünün üç MIN çocuğu var: $B = [7, 2, 9]$, $C = [4, 6]$, $D = [1, 8]$. Oyunun değeri ve MAX'ın seçimi nedir?
8. "16'yı Söyleme": sırayla 1–3 ardışık sayı söylenir, 16'yı söyleyen kaybeder. Kontrol sayıları nedir? Kim kazanır?
9. Kırkayak'ta en sağdaki kazanç (5, 5) olsaydı alt oyun mükemmel denge ne olurdu?
10. Piyasaya giriş oyununda (Girme, Savaş) neden alt oyun mükemmel değildir?

► Cevapları göster

ÖZET

Etkileşimli Oyunlar

2/3 oyunu dışındakiler iki kişilik, sıralı, **mükemmel bilgili** ve şanssız oyunlardır: kuramsal olarak geriye doğru çıkarımla çözülebilirler, ama ağaç çoğu zaman çok büyüktür.

2/3 Ortalaması Oyunu

Gerçek tahminlerle
yinelemeli eleme.

Minimaks XOX

Tüm ağacı arayan
rakip: en iyi ihtimalle
berabere.

Nim

XOR ile tamamen
çözülen sıralı oyun.

21'i Söyleme

Kaybettiren sayıdan
geriye doğru akıl
yürütme.

Connect Four

1988'de çözüldü:
mükemmel oyunda
ilk oyuncu kazanır.

Hex

Beraberlik yok;
strateji çalma: ilk
oyuncu kazanır.

Othello (Reversi)

8×8 tahtada
mükemmel oyun
beraberlik (2023).

Mangala

Hamle ağacında
ileriye bakma.

Satranç

Zermelo: sonuç belirli
ama bilinmiyor.

Dama

2007'de çözüldü:
mükemmel oyunda
beraberlik.

Tilki ve Kazlar

Asimetrik roller,
mükemmel bilgi.

Dokuz Taş

Klasik strateji oyunu;
mükemmel bilgi.

Kaynaklar (1/2)

- Nisan, Roughgarden, Tardos ve Vazirani (ed.), *Algorithmic Game Theory*, Cambridge University Press, 2007 (Bölüm 1).
- Roughgarden, *Twenty Lectures on Algorithmic Game Theory*, Cambridge University Press, 2016.
- Osborne, *An Introduction to Game Theory*, Oxford University Press, 2004 (Bölüm 2–5) · Shoham ve Leyton-Brown, *Multiagent Systems*, Cambridge University Press, 2009 (Bölüm 3 ve 5).
- Nash, "Equilibrium points in n-person games", *PNAS* 36(1), 1950 · von Neumann, "Zur Theorie der Gesellschaftsspiele", *Mathematische Annalen* 100, 1928.
- Bouton, "Nim, a game with a complete mathematical theory", *Annals of Mathematics* 3, 1901–1902.
- Nagel, "Unraveling in guessing games: An experimental study", *American Economic Review* 85(5), 1995.
- R. W. Rosenthal, "Games of perfect information, predatory pricing and the chain-store paradox", *J. Economic Theory* 25, 1981 · R. D. McKelvey, T. R. Palfrey, "An experimental study of the centipede game", *Econometrica* 60(4), 1992.
- W. Güth, R. Schmittberger, B. Schwarze, "An experimental analysis of ultimatum bargaining", *J. Economic Behavior & Organization* 3(4), 1982 · C. F. Camerer, *Behavioral Game Theory*, Princeton University Press, 2003.
- B. Skyrms, *The Stag Hunt and the Evolution of Social Structure*, Cambridge University Press, 2004.
- S. Reisch, "Hex ist PSPACE-vollständig", *Acta Informatica* 15, 1981 · J. Schaeffer vd., "Checkers is solved", *Science* 317(5844), 2007.

Kaynaklar (2/2): Ek Kitaplar, Ders Sayfaları, Araçlar

Ek kitaplar

- Karlin ve Peres, *Game Theory, Alive*, American Mathematical Society, 2017. Kombinatorial oyunlar, Nim, 2×2 oyunlar.
- Easley ve Kleinberg, *Networks, Crowds, and Markets*, Cambridge University Press, 2010. Oyunlar, ağlar ve piyasalar.
- Hearn ve Demaine, *Games, Puzzles, and Computation*, A K Peters, 2009. Oyunların hesaplama karmaşıklığı.

Ders sayfaları

- [Roughgarden, CS364A](#) (Stanford): Twenty Lectures kitabının dersi.
- [Shah, CSC304](#) (Toronto) · [Procaccia, 15-896](#) (CMU)
- [Dinitz, AGT](#) (Johns Hopkins) · [Hoefer, AGT](#) (Frankfurt)

Araçlar ve video

- [Gambit](#): oyun ağaçları ve matris oyunlarında denge hesaplayan açık kaynak araçlar.
- [Nashpy](#): iki oyunculu oyunlar için Python kütüphanesi.
- [Game Theory 101](#) (YouTube oynatma listesi).

Son

Bölüm 2: Oyunlar ve Temsiller

Sonraki bölüm: Bölüm 3: Nash Dengesi

[Çalışma soruları](#) · [Terim sözlüğü](#)